

استخراج الگوی عملیاتی کنشگری ایران در چارچوب بیانات مقام معظم رهبری با تمرکز بر تنگه هرمز و خلیج فارس

تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۵/۲۴
Publish Date: 2026/08/15

عنوان: استخراج الگوی عملیاتی کنشگری ایران در چارچوب بیانات مقام معظم رهبری با تمرکز بر
تنگه هرمز و خلیج فارس
تهیه و تدوین (Author): احسان فلاحی
واژه‌های کلیدی: جمهوری اسلامی ایران، مقام معظم رهبری، خلیج فارس، تنگه هرمز، تحلیل محتوا،
نظم منطقه‌ای
ناشر: مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

DOI: <https://doi.org/10.22034/mrc.report.21758>

Permanent Link:

Publisher: Islamic Parliament Research Center of Iran

عنوان: استخراج الگوی عملیاتی کنشگری ایران در چارچوب بیانات مقام معظم رهبری با تمرکز بر

تنگه هرمز و خلیج فارس

نوع گزارش: طرح/لایحه ☐، نظارتی ☐، راهبردی ☒، پیش نویس قانونی ☐

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه سیاست خارجی)

مدیر مطالعه: جلیل محبی

ناظران علمی: مهدی امیری، مصطفی جهانبخش

اظهار نظر کننده: ابوالفضل قوی البنیه (دفتر مطالعات حقوقی)

گرافیک و صفحه آرایی: زهرا دلاوری

ویراستار ادبی: سیده مرضیه موسوی راد

تاریخ شروع مطالعه: ۱۴۰۵/۰۵/۱۶

فهرست مطالب

۷.....	چکیده.....
۸.....	خلاصه مدیریتی.....
۹.....	۱. مقدمه.....
۱۱.....	۲. پیشینه.....
۱۱.....	۲-۱. سوابق مطالعاتی در مرکز.....
۱۲.....	۳. تمهیدات روشی.....
۱۳.....	۴. استخراج گزاره‌ها.....
۱۷.....	۵. کدگذاری.....
۲۰.....	۶. زیرمقوله‌سازی.....
۲۱.....	۶-۱. زیرمقوله راهبرد بازدارندگی و مدیریت عملیاتی تنگه هرمز.....
۲۱.....	۶-۲. زیرمقوله پاسخ تنبیهی به متجاوز از طریق عملیات نظامی و غرامت‌خواهی.....
۲۲.....	۶-۳. زیرمقوله اقتدار و توسعه توانمندی نیروی دریایی.....
۲۳.....	۶-۴. زیرمقوله دیپلماسی تمایزی با همسایگان منطقه.....
۲۳.....	۶-۵. زیرمقوله هشدار و مقابله عملیاتی با پایگاه‌های بیگانه در منطقه.....
۲۴.....	۶-۶. زیرمقوله مشروعیت‌زدایی گفتمانی از آمریکا و رژیم صهیونیستی.....
۲۴.....	۶-۷. خودانگاره ایران به‌عنوان قدرت هویتی و غیرسلطه‌جو در خلیج فارس.....
۲۵.....	۶-۸. زیرمقوله روایت نظم نوین منطقه‌ای و جهانی پساجنگ.....
۲۵.....	۶-۹. زیرمقوله امنیت ملی داخلی و پیوند با اقتصاد مقاومتی.....
۲۶.....	۶-۱۰. زیرمقوله هشدار نسبت به جنگ ترکیبی و تکیه بر وحدت.....
۲۷.....	۷. مقوله‌سازی (راهبردهای برآمده از بیانات مقام معظم رهبری).....
۲۷.....	۷-۱. بازدارندگی و کنترل عملیاتی تنگه هرمز.....
۲۹.....	۷-۲. دیپلماسی افتراقی با همسایگان و مقابله با حضور بیگانه.....
۳۰.....	۷-۳. مشروعیت‌زدایی از نظم سلطه آمریکایی و طراحی نظم نوین منطقه‌ای.....
۳۲.....	۷-۴. زیرساخت داخلی وحدت ملی، امنیت داخلی و جنگ محاسبه شده.....
۳۵.....	۸. نتیجه‌گیری.....
۳۶.....	منبع و مأخذ.....

فهرست جداول

جدول ۱. کلید واژه‌ها.....	۱۳
جدول ۲. گزاره‌های استخراج شده از اسناد براساس کلیدواژه‌ها.....	۱۳
جدول ۳. کدگذاری گزاره‌ها.....	۱۷
جدول ۴. زیرمقوله‌ها.....	۲۰
جدول ۵. زیرمقوله راهبرد بازدارندگی و مدیریت عملیاتی تنگه هرمز (تعداد کد: ۶).....	۲۱
جدول ۶. زیرمقوله پاسخ تنبیهی به متجاوز از طریق عملیات نظامی و غرامت‌خواهی (تعداد کد: ۶).....	۲۱
جدول ۷. زیرمقوله اقتدار و توسعه توانمندی نیروی دریایی (تعداد کد: ۱۲).....	۲۲
جدول ۸. زیرمقوله دیپلماسی تمایزی با همسایگان منطقه (تعداد کد: ۸).....	۲۳
جدول ۹. زیرمقوله هشدار و مقابله عملیاتی با پایگاه‌های پیگانه در منطقه.....	۲۳
جدول ۱۰. زیرمقوله مشروعیت‌زدایی گفتمانی از آمریکا و رژیم صهیونیستی (تعداد کد: ۴).....	۲۴
جدول ۱۱. خودانگاره ایران به‌عنوان قدرت هویتی و غیرسلطه‌جو در خلیج فارس (تعداد کد: ۶).....	۲۴
جدول ۱۲. زیرمقوله نظم نوین منطقه‌ای و جهانی پساجنگ (تعداد کد: ۴).....	۲۵
جدول ۱۳. زیرمقوله امنیت ملی داخلی و پیوند با اقتصاد مقاومتی (تعداد کد: ۳).....	۲۶
جدول ۱۴. زیرمقوله هشدار نسبت به جنگ ترکیبی و تکیه بر وحدت (تعداد کد: ۶).....	۲۶
جدول ۱۵. زیرمقوله‌ها در یک نگاه.....	۲۷
جدول ۱۶. مقوله‌ها و زیرمقوله‌های متناظر با آنها.....	۳۴

فهرست شکل‌ها

شکل ۱. مقوله بازدارندگی و کنترل عملیاتی تنگه هرمز.....	۲۸
شکل ۲. مقوله دیپلماسی افتراقی و مقابله با حضور بیگانگان.....	۲۹
شکل ۳. مشروعیت‌زدایی از نظم سلطه آمریکایی و روایت نظم نوین منطقه‌ای.....	۳۱
شکل ۴. زیرساخت داخلی وحدت ملی، امنیت داخلی و جنگ محاسبه شده.....	۳۳

استخراج الگوی عملیاتی کنشگری ایران در چارچوب بیانات مقام معظم رهبری با تمرکز بر تنگه هرمز و خلیج فارس

چکیده

ارائه الگوی کنشگری و وحدت رویه سیاسی-عملیاتی در تنگه هرمز و خلیج فارس از جمله نیازهای اساسی کشور در شرایط خطیر پیش رو است. به این منظور در گزارش حاضر، متن کامل پیام‌های مقام معظم رهبری به عنوان منبع اصلی توصیه‌های سیاستی و سازوکارهای اجرایی مورد استفاده قرار گرفته است. توصیه‌ها و سازوکارهای ارائه شده در این گزارش به دور از هرگونه تحلیل و تفسیر و صرفاً با استناد مستقیم به فرمایشات معظم‌له در چارچوب «روش تحلیل محتوای کیفی» تدوین شده است. از جمله مزایای این روش، دستیابی به نتایج بدون سوگیری و خروجی‌های تقریباً مشابه در صورت بررسی‌های مجدد است. به این منظور براساس کلید واژه‌های مهم و پرسامد در پیام‌های ایشان، «گزاره‌های مستقیم» استخراج و طبقه‌بندی شده‌اند. سپس هر کدام از گزاره‌ها «کدگذاری»^۱ و در مرحله بعد «زیرمقوله‌ها» تعیین شده‌اند. در گام بعدی از ترکیب «زیرمقوله‌های» احصا شده، «مقوله‌های اصلی» استخراج شده است. مقوله‌های اصلی به زبان سیاستگذارانه همان «راهبردهای اصلی» هستند که از بطن ۲۳ پیام مکتوب مقام معظم رهبری استخراج شده است. چهار مقوله (راهبردها) با عنوان «راهبرد بازدارندگی و کنترل عملیاتی تنگه هرمز»، «دیپلماسی افتراقی با همسایگان و مقابله با حضور بیگانه»، «مشروعیت‌زدایی از نظم آمریکایی و روایت نظم نوین منطقه‌ای» و «زیرساخت داخلی وحدت ملی، امنیت داخلی و جنگ محاسبه شده» احصا شده است. نتایج ناشی از شفافیت، صراحت و اعتبار روش شناختی این گزارش دستور کارهای مشخص و غیرقابل انکاری را بر مبنای راهبرد اصلی کشور پیش‌روی سیاستگذار قرار می‌دهد. ضرورت و اهمیت این گزارش فارغ از ارائه راهکارهای مشخص اجتناب از تفسیرهای سلیقه‌ای و وحدت عمل در شرایط خطیر پیش‌روی کشور به‌ویژه در خلیج فارس و تنگه هرمز است.

۱. کدگذاری‌های انجام شده در این گزارش به روش «باز» Open Coding انجام شده است. به این معنا که «کوچک‌ترین واحد معنایی ممکن» به صورت مستقیم از متن پیام‌ها استخراج شده و دست‌اندرکاران گزارش هیچ دخل و تصرفی در معنا و مفهوم آن نداشته‌اند. در سایر روش‌های کدگذاری مانند کدگذاری قیاسی پژوهشگران کدها را از قبل و در قالب یک چارچوب تئوریک احصا می‌کنند که این روش به فرایند کدگذاری سمت‌وسو می‌دهد.

بیان / شرح مسئله

ارائه الگوی کنشگری و وحدت رویه سیاسی - عملیاتی در تنگه هرمز و خلیج فارس از جمله نیازهای اساسی کشور در شرایط خطیر پیش‌رو در روزهای آینده است. پیش‌نیاز اصلی الگوهای عملیاتی، وجود عینی راهبردها هستند. مهم‌ترین منبع برای استخراج راهبردهای اصلی کشور ۲۳ پیام مقام معظم رهبری است که به روش تحلیل محتوای کیفی انجام شده است. تحلیل محتوای کیفی، برخلاف تفسیر آزاد یا تحلیل گفتمان اکتشافی، بر پایه کدگذاری نظام‌مند، مقوله‌بندی استقرایی و بازخوانی مکرر متن تا نقطه اشباع نظری بنا شده است؛ ویژگی‌ای که به‌طور ذاتی فضای اختلاف‌نظر تفسیری را محدود می‌کند.

نقطه‌نظرات / یافته‌های کلیدی

- در این گزارش، محدودسازی اختلاف‌نظرها از دو مسیر مستقل و هم‌راستا قابل مشاهده است: نخست، هم‌گرایی درونی که در میان «مقوله‌ها» قابل مشاهده است. چهار مقوله استخراج شده در این گزارش از کدگذاری ۲۳ پیام مجزای مقام معظم رهبری (از پیام نوروز تا پیام غدیر و پیام به مجلس) به‌دست آمده است. این پیام‌ها نه تنها با یکدیگر تناقض ندارند و قابل تفسیر نیستند، بلکه به‌طور نظام‌مند یکدیگر را تقویت می‌کنند.
- دومین ویژگی گزارش که فضای اختلاف‌نظر را محدود می‌کند، هم‌گرایی با شواهد میدانی مستقل است. در هر یک از بخش‌های این گزارش، مقوله‌های استخراج شده از متن پیام‌ها مثلاً «طلیعه نظم جدید منطقه» به‌طور مستقل با رویدادهای عینی قابل‌راستی‌آزمایی است.
- تطابق میان تحلیل متن و رفتار مشاهده شده در میدان، معیار رایج اعتبارسنجی در تحلیل محتوای کیفی و نشان می‌دهد نتیجه‌گیری‌های این گزارش، محصول یک خوانش ذهنی یا گزینشی از متن نیست، بلکه بازتاب یک الگوی رفتاری واقعی و قابل تکرار در گفتمان رهبری است.
- راهبردهای استخراج شده در این گزارش نه با حدس یا استنباط غیرمستقیم، بلکه با استخراج مستقیم از عبارات صریح خود متن قابل مشاهده هستند. بر این اساس، تفاوت اصلی این گزارش با یک تحلیل ژورنالیستی یا گزارش اطلاعاتی مبتنی بر منابع غیرشفاف، دقیقاً در این نکته است که هر گزاره تحلیلی آن، مستقیماً به یک نقل‌قول مشخص و قابل رجوع از متن پیام‌ها متصل است.
- متن کامل پیام‌های مقام معظم رهبری شامل (۲۳ پیام مجزا) براساس واحد سند به فقرات مستقل شکسته شده است. سپس هر پیام جمله‌به‌جمله بازخوانی گردیده و تنها گزاره‌هایی استخراج شده که حاوی حداقل یکی از کلیدواژه‌های مهمی باشند که توسط تیم پژوهشی انتخاب شده است.
- به هر یک از ۶۱ گزاره استخراج شده در مرحله جداسازی گزاره‌ها یک «کد باز» اختصاص یافت. کدها با رویکرد استقرایی و نزدیک به متن تعیین شدند تا ماهیت گزاره را بدون افزودن تفسیر اضافی نشان دهند. هر کد کوتاه، توصیفی و قابل ردیابی به گزاره اصلی است که در جداول این گزارش به‌صورت مبسوط آمده است.

از کدها و گزاره‌های استخراج شده، ۱۰ مقوله به شرح زیر احصا شده است:

۱- راهبرد بازدارندگی و مدیریت عملیاتی تنگه هرمز.

۲- پاسخ تنبیهی به متجاوز: عملیات نظامی و غرامت‌خواهی.

۳- اقتدار و توسعه توانمندی نیروی دریایی.

۴- دیپلماسی تمایزی با همسایگان منطقه.

۵- هشدار و مقابله با پایگاه‌های بیگانه در منطقه.

۶ مشروعیت‌زدایی گفتمانی از آمریکا و رژیم صهیونیستی.

۷ خودانگاره ایران به عنوان قدرت هویتی در خلیج فارس.

۸ روایت نظم نوین منطقه‌ای و جهانی پساجنگ.

۹ امنیت ملی داخلی و پیوند با اقتصاد مقاومتی.

۱۰ جنگ محاسبه شده و هشدار نسبت به جنگ ترکیبی و تکیه بر وحدت.

در فرایند مقوله‌سازی، ۱۰ زیر مقوله مرحله قبل براساس سطح انتزاعی بالاتر در قالب ۴ مقوله که همان راهبردهای اصلی هستند به شرح زیر
تجمیع شدند:

۱ مقوله بازدارندگی و کنترل عملیاتی تنگه هرمز.

۲ دیپلماسی افتراقی با همسایگان و مقابله با حضور بیگانه.

۳ مشروعیت‌زدایی از نظم سلطه آمریکایی و روایت نظم نوین منطقه‌ای.

۴ زیر ساخت داخلی وحدت ملی، امنیت داخلی و جنگ محاسبه شده.

۱. مقدمه

این گزارش، حاصل تحلیل محتوای کیفی ۲۳ پیام رسمی مقام معظم رهبری [۱] در بازه پس از جنگ تحمیلی اخیر است که با هدف استخراج معماری راهبردی پنهان در پس این پیام‌ها انجام شده است. یافته‌های این تحلیل در چهار مقوله اصلی سازمان یافته‌اند: بازدارندگی دریایی و کنترل تنگه هرمز (مقوله ۱)، دیپلماسی افتراقی با همسایگان و مقابله با حضور بیگانه (مقوله ۲)، مشروعیت‌زدایی از نظم سلطه آمریکایی و روایت نظم نوین منطقه‌ای (مقوله ۳) و زیر ساخت داخلی راهبرد شامل وحدت ملی و امنیت داخلی (مقوله ۴). برای هر مقوله، علاوه بر تحلیل گفتمانی متن پیام‌ها، شواهد میدانی به‌روز نیز راستی‌آزمایی و به‌سازوکارهای اجرایی مشخص و قابل پیگیری ترجمه شده‌اند.

تحلیل محتوای کیفی، برخلاف تفسیر آزاد یا تحلیل گفتمان اکتشافی، بر پایه کدگذاری نظام‌مند، مقوله‌بندی استقرایی و بازخوانی مکرر متن تا نقطه اشباع نظری بنا شده است؛ ویژگی‌ای که به‌طور ذاتی فضای اختلاف نظر تفسیری را محدود می‌کند. در این گزارش، محدودسازی اختلاف نظر‌ها از دو مسیر مستقل و هم‌راستا قابل مشاهده است:

نخست، هم‌گرایی درونی که در میان «مقوله‌ها» قابل مشاهده است. چهار مقوله استخراج شده در این گزارش از کدگذاری ۲۳ پیام مجزای رهبری (از پیام نوروز تا پیام غدیر و پیام به مجلس) به دست آمده است. این پیام‌ها نه تنها با یکدیگر تناقض ندارند و قابل تفسیر نیستند، بلکه به‌طور نظام‌مند یکدیگر را تقویت می‌کنند. برای نمونه، عبارت تقریباً یکسان «ما طالب جنگ نبوده و نیستیم، ولی از حقوق حقه خود دست نمی‌کشیم» در دو پیام کاملاً مجزا (نوروز ۱۴۰۵ و چهل‌م شهداد رهبر شهید) با کلماتی تقریباً بدون تغییر تکرار شده است. تصریح عینی چنین گزاره‌هایی، نشان می‌دهد این گزاره‌ها یک موضع رسمی و از پیش تدوین شده‌اند.

دومین ویژگی گزارش که فضای اختلاف نظر را محدود می‌کند، هم‌گرایی با شواهد میدانی مستقل است. در هریک از بخش‌های این گزارش، مقوله‌های استخراج شده از متن پیام‌ها برای مثال «طلیعه نظم جدید منطقه» به‌طور مستقل با رویدادهای عینی قابل راستی‌آزمایی است. این تطابق میان تحلیل متن و رفتار مشاهده شده در میدان، معیار رایج اعتبارسنجی در تحلیل محتواست و نشان می‌دهد نتیجه‌گیری‌های این گزارش، محصول یک خوانش

ذهنی یا گزینشی از متن نیست، بلکه بازتاب یک الگوی رفتاری واقعی و قابل تکرار در گفتمان رهبری است. شایان ذکر است هرگاه یک روش تحلیلی، هم در سطح درونی (میان مقوله‌ها) و هم در سطح بیرونی (میان متن و رفتار مشاهده‌شده) به نتایج هم‌سو برسد، فضای باقی‌مانده برای برداشت‌های متضاد یا اختلاف‌نظر بنیادین درباره نیت راهبردی گفتمان، به شدت محدود می‌شود.

آنچه که پیش از ورود به یافته‌های تفصیلی باید مورد توجه قرار گیرد، ماهیت خود متن مورد تحلیل است. پیام‌های مقام معظم رهبری در این بازه، برخلاف بسیاری از بیانیه‌های دیپلماتیک که عمداً در ابهام استراتژیک نوشته می‌شوند تا امکان تفسیرهای چندگانه باقی بماند، از الگوی زبانی صریح، مستقیم و کاملاً قابل کدگذاری پیروی می‌کنند. این صراحت در چند سطح از جمله نام بردن مستقیم و بدون ابهام از بازیگران (دشمن صهیونی و آمریکا)، تعیین دقیق مرزهای جغرافیایی (تنگه هرمز، خلیج فارس) و تکرار عینی و کلمه‌به‌کلمه گزاره‌های راهبردی در بسترهای مختلف قابل مشاهده است. حتی در مواردی که لحن دارای بار ادبی است مانند پیام چهلمین روز شهادت قائد عظیم‌الشان انقلاب این بار ادبی جایگزین وضوح راهبردی نمی‌شود، بلکه صرفاً یک لایه بیانی بر روی یک گزاره کاملاً روشن برای مثال پیروی از مسیر قائد شهید (ره) قرار می‌گیرد.

به همین دلیل، وقتی چارچوب نظام‌مند تحلیل محتوا با مقوله‌بندی از پیش تعریف‌شده و کدگذاری مکرر بر این نوع متن اعمال می‌شود، راهبردهای استخراج‌شده در این گزارش نه با حدس یا استنباط غیرمستقیم، بلکه با استخراج مستقیم از عبارات صریح خود متن قابل مشاهده هستند. بر این اساس، تفاوت اصلی این گزارش با یک تحلیل ژورنالیستی یا گزارش اطلاعاتی مبتنی بر منابع غیرشفاف، دقیقاً در این نکته است که هر گزاره تحلیلی آن، مستقیماً به یک نقل‌قول مشخص و قابل رجوع از متن پیام‌ها متصل است و هر گزاره سیاستی نیز شواهد میدانی مستقل دارد. این دو ویژگی یعنی «صراحت متن مبدأ» و «انسجام روش شناختی تحلیل» سطح اطمینان بالایی برای خروجی‌های بدنه اصلی گزارش یعنی «استخراج گزاره‌ها»، «کدگذاری»، «زیرمقوله‌بندی» و «مقوله‌بندی» فراهم می‌کند. با توجه به روشمند بودن این گزارش ابتدا مروری مختصر بر روش تحلیل محتوا ضروری است.

۲-۱. سوابق مطالعاتی در مرکز

پس از جنگ رمضان و تحولات ناشی از تقابل ایران با ائتلاف آمریکا و رژیم صهیونیستی، سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، به ویژه در منطقه خلیج فارس، وارد مرحله‌ای از بازآرایی و بازتعریف راهبردی شده است. دگرگونی‌های اخیر در محیط امنیتی و ژئوپلیتیکی منطقه، ضرورت بازنگری در الگوهای تعامل، ائتلاف‌سازی، بازدارندگی و دیپلماسی منطقه‌ای را بیش از گذشته آشکار ساخته است. این تحولات نشان می‌دهد که نظم سنتی امنیتی خلیج فارس با چالش‌های بنیادین مواجه شده و منطقه در حال گذار به ترتیباتی جدید است؛ ترتیباتی که می‌تواند جایگاه و نقش ایران را در معادلات منطقه‌ای و مناسبات با کشورهای ساحلی خلیج فارس، قدرت‌های فرامنطقه‌ای و بازیگران بین‌المللی به‌طور قابل توجهی تحت تأثیر قرار دهد. در چنین شرایطی، بازآرایی سیاست خارجی ایران نه صرفاً یک انتخاب، بلکه ضرورتی راهبردی برای تأمین منافع ملی، ارتقای امنیت منطقه‌ای و مدیریت پیامدهای نظم در حال ظهور به شمار می‌آید.

در همین چارچوب، دفتر مطالعات سیاسی با هدف تحلیل ابعاد ژئوپلیتیکی، امنیتی و اقتصادی تحولات مرتبط با نظم منطقه‌ای، ارزیابی پیامدهای راهبردی آن برای جمهوری اسلامی ایران، کشورهای منطقه و بازیگران فرامنطقه‌ای و نیز ارائه پیشنهادی سیاستی برای مواجهه با شرایط جدید، مجموعه‌ای از گزارش‌های تخصصی را به‌صورت مستمر تهیه و منتشر کرده است. در ادامه، به برخی از مهم‌ترین و جدیدترین این گزارش‌ها اشاره می‌شود:

■ دکترین نوین جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و تنگه هرمز در بیانیه مقام معظم رهبری؛ از بازدارندگی راهبردی تا شکل‌دهی نظم نوین منطقه‌ای به شماره مسلسل ۲۱۷۳۸.

■ دکترین دیپلماسی اقتدار؛ بازتعریف نسبت میدان و سیاست در پارادایم نبردهای وجودی به شماره مسلسل ۲۱۶۲۶.

■ مذاکرات غیرمستقیم ایران و آمریکا؛ ماهیت، الزامات و چشم‌انداز راهبردی به شماره مسلسل ۲۰۷۱۵.

■ ارزیابی راهبردی سناریوها و چالش‌های پایان جنگ و چشم‌انداز پیش‌رو به شماره مسلسل ۲۱۴۱۱.

■ نظم نوین منطقه‌ای و بازتعریف دکترین مقاومت؛ واکاوی پیش‌ران‌ها، سناریوها و نقشه راه جمهوری اسلامی ایران پس از جنگ دوازده‌روزه، به شماره مسلسل ۲۱۴۶۸.

با وجود تدوین گزارش‌های متعدد در حوزه بازتعریف و بازآرایی سیاست خارجی که به آنها اشاره شد، در این گزارش تلاش شده است با بهره‌گیری از روش تحلیل محتوای کیفی، بیانات رهبر معظم انقلاب به‌صورت دقیق، نظام‌مند و مبتنی بر کدگذاری مورد بررسی قرار گیرد تا راهبردهای سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، به‌ویژه در حوزه خلیج فارس و تنگه هرمز، استخراج و تبیین شود. به بیان دقیق‌تر، این گزارش با اتکا به روش تحلیل محتوای کیفی و کدگذاری نظام‌مند، ۲۳ پیام رسمی مقام معظم رهبری را تحلیل کرده و کوشیده است الگوی عملیاتی کنشگری جمهوری اسلامی ایران در شرایط جنگی، با تمرکز بر منطقه خلیج فارس و تنگه هرمز، را مستقیماً از متن این پیام‌ها استخراج کند. بر این اساس، یافته‌های پژوهش نه بر مبنای برداشت‌های تفسیری پژوهشگر، بلکه براساس مضامین، مفاهیم و کدهای مستخرج از بیانات رسمی مقام معظم رهبری سامان یافته و تصویری منسجم از اصول، اولویت‌ها و راهبردهای سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در این حوزه ارائه می‌دهد.

۳. تمهیدات روشی

در روش تحلیل محتوا، ابتدا داده‌های خام به صورت طبقه‌بندی شده (در این گزارش به صورت زمانی) خوانش می‌شود. در این مرحله خوانش به صورت شناور و به دور از هرگونه قضاوت ارزشی صورت می‌گیرد. این مرحله به معنای غوطه‌وری در داده است که باعث می‌شود در مراحل بعدی برداشت‌های سوگیرانه صورت نگیرد. به این منظور متن خام تمامی پیام‌های رهبری در پیوست این گزارش آمده است. اگرچه مخاطبان اصلی این گزارش از محتوای پیام‌های رهبری مطلع هستند، اما به منظور درک صحیح متن گزارش پیشنهاد می‌شود که پیش از مطالعه اصل گزارش، محتوای پیام‌های معظم‌له مرور شود.^۱

در مرحله بعد، متن به واحدهای معنایی^۲ مجزا که در اینجا تحت عنوان گزاره از آن یاد می‌شود تفکیک می‌شود. این تفکیک بر مبنای کلیدواژه‌های پربسامد و براساس هدف پژوهش صورت می‌گیرد. سپس هر گزاره بدون هیچ‌گونه دستکاری و به صورت نقل قول مستقیم در جداول درج می‌شود.^۳ در عین حال به منظور سهولت مراحل بعدی تا حد امکان باید تلاش شود که این گزاره‌ها فشرده^۴ باشند.

در مرحله سوم به هر گزاره یک برچسب کوتاه که در اینجا «کد» نامیده می‌شود، اختصاص داده شده است. فرایند کدگذاری^۵ در واقع ماهیت گزاره‌ها را نشان می‌دهد. این کدها دارای ماهیت توصیفی بوده و تا حد امکان تلاش شده است که نزدیک به متن پیام‌های مقام معظم رهبری باشد. در این مرحله ۶۱ کد احصا شده است. با توجه به اینکه متن حاضر بنا به ماهیت سیاست‌گذارانه (نه آکادمیک) فاقد چارچوب تئوریک است کدها کاملاً از دل داده‌های اولیه استخراج و به روش استقرایی^۶ (نه قیاسی) احصا شده است که این امر به نوبه خود در جه واقعی بودن کدها را ارتقا داده است.

در مرحله چهارم، کدهایی که از نظر معنایی به هم نزدیک هستند در یک گروه قرار می‌گیرند. عناصر تشکیل دهنده این گروه‌بندی اولیه اصطلاحاً «زیرمقوله‌ها» نامیده می‌شوند. در این مرحله کدها به طور مداوم در ذهن دست‌اندرکاران گزارش مقایسه شده است تا از هم معنا بودن «زیرمقوله‌ها» اطمینان حاصل شود. در عین حال فاصله معنایی اندک میان کدها تغییرات معناداری در نتایج پژوهش ایجاد نخواهد کرد. در مرحله پنجم «زیرمقوله‌های» نزدیک به هم در گروه‌بندی کلان تری با عنوان «مقوله» قرار می‌گیرند. مقوله‌ها باید جامع و مانع بوده و از یکدیگر متمایز باشند.

در مرحله پایانی از دل یافته‌های نهایی گزارش که از بالاترین سطح (مقوله‌ها) تا پایین‌ترین سطح (گزاره‌ها) در قالب جداول متعدد طبقه‌بندی شده‌اند و راهبردها و سازوکارهای اجرایی ارائه شده است.

۱. برخلاف خوانندگان، پژوهشگرانی که از این روش استفاده می‌کنند ملزم به بررسی دقیق (نه تورق) منابع اولیه از جمله متن مکتوب، مصاحبه، فایل صوتی نوار ویدئویی و... هستند.

2. Meaning Unit

۳. به لحاظ روشی، گزاره‌ها باید تا حد امکان کوتاه باشند. به همین دلیل، افعال در تعداد محدودی از گزاره‌ها جابه‌جا شده است. زیرا در متن اصلی، پیام‌ها چندین گزاره با یک فعل بیان شده و یا در میانه متن پیام جملات معترضه آمده است.

4. Condensation

5. Coding

6. Inductive

۴. استخراج گزاره‌ها^۱

در این مرحله، متن کامل پیام‌های رهبری شامل (۲۳ پیام مجزا) براساس واحد سند به فقرات مستقل شکسته شده است. سپس هر پیام جمله به جمله بازخوانی گردیده و تنها گزاره‌هایی استخراج شده که حاوی حداقل یکی از کلیدواژه‌های راهنما در جدول ۱ یا حامل مفهوم آن باشد. این کلیدواژه‌ها، پرکاربردترین کلماتی هستند که براساس هدف این پژوهش و با کمک تیم پژوهشی در سه دسته «سیاسی-دیپلماتیک»، «نظامی-دفاعی» و «جغرافیایی» انتخاب شده است. بر این اساس، تنها گزاره‌هایی برای تحلیل انتخاب شدند که دست کم با یکی از کلیدواژه‌های تعریف شده انطباق عینی یا مفهومی داشتند.

البته دسته‌بندی کلیدواژه‌ها، امری نسبی است. برای مثال کلیدواژه «آمریکا» یک مفهوم جغرافیایی است، اما با توجه به عملکرد این کشور در خلیج فارس در ذیل کلیدواژه‌های دفاعی-نظامی قرار داده شده است. در هر صورت تغییر دسته‌بندی کلیدواژه‌ها، تأثیری در گزاره‌های استخراج شده ایجاد نخواهد کرد و صرفاً برای سهولت دسترسی خوانندگان است.

جدول ۱. کلیدواژه‌ها

ماهیت	کلیدواژه‌ها
سیاسی-دیپلماتیک	راهبرد، همسایه، سلطه، استعمار، استکبار، مدیریت، اقتدار، بیگانه، نظم و قواعد حقوقی.
نظامی-دفاعی	دفاع، امنیت، تجاوز، آمریکا، اسرائیل [رژیم صهیونیستی]، امنیت، سپاه، ارتش، فراجا، نیروی دریایی و قوی.
جغرافیایی	تنگه هرمز، همسایه، خلیج فارس، خاکی، آبی، منطقه، جهان، جغرافیا؛ ترکیه، عمان، دریا، پهنه آبی و ساحل.

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

شایان ذکر است که کلیدواژه‌های فوق صرفاً به عنوان نماد عینی متن تلقی نشده‌اند، بلکه نقش شاخص‌های مفهومی را ایفا می‌کنند که ارتباط هر گزاره با ابعاد مختلف الگوی عملیاتی مورد مطالعه را مشخص می‌سازند. بر این اساس در جدول زیر ۶۱ گزاره از ۲۳ پیام مکتوب مقام معظم رهبری استخراج شده است. در ستون انتهایی جدول منبع هر گزاره مشخص شده است.

جدول ۲. گزاره‌های استخراج شده از اسناد براساس کلیدواژه‌ها

ردیف	کلیدواژه‌ها	گزاره	سند/منبع
۱	تنگه هرمز، دفاع	همچنان از اهرم مسدود کردن تنگه هرمز باید استفاده شود.	بیانیه نخست
۲	راهبرد، دفاع	در مورد گشودن جبهه‌های دیگری که دشمن در آن تجربه ناچیزی دارد و به شدت در آن آسیب پذیر خواهد بود، مطالعاتی صورت گرفته است و فعال سازی آن در صورت استمرار وضع جنگی صورت خواهد گرفت.	بیانیه نخست
۳	همسایه، خاکی، آبی	ما با پانزده کشور همسایگی خاکی یا آبی داریم و همیشه مایل به ارتباط گرم و سازنده با همه آنان بوده ایم و هستیم.	بیانیه نخست
۴	سلطه، منطقه	دشمن از سال‌ها قبل به تدریج پایگاه‌هایی اعم از نظامی و مالی را در بعضی از این کشورها احداث کرده تا تسلط خود بر منطقه را تأمین نماید.	بیانیه نخست
۵	تجاوز، دفاع	در هجوم اخیر، بعضی از پایگاه‌های نظامی مورد استفاده قرار گرفت که ما بدون تعرض به آن کشورها، صرفاً همان پایگاه‌ها را مورد حمله قرار داده ایم.	بیانیه نخست

ردیف	کلیدواژه‌ها	گزاره	سند/منبع
۶	تجاوز	این کشورها باید تکلیف خود را با متجاوزین به وطن عزیزمان و قاتلین آحاد مردم ما معلوم کنند.	بیانیه نخست
۷	امنیت، آمریکا	توصیه می‌کنم هرچه زودتر آن پایگاه‌ها را تعطیل کنند؛ چون ادعای برقراری امنیت و صلح از سوی آمریکا دروغی بیش نبوده است.	بیانیه نخست
۸	سلطه، استعمار، منطقه، همسایه	نظام جمهوری اسلامی بدون اینکه بخواهد سلطه و استعماری را در منطقه راه بیندازد، برای اتحاد و رابطه متقابل گرم و صمیمانه با همه همسایگان آمادگی کامل دارد.	بیانیه نخست
۹	امنیت، مدیریت، دفاع	بی‌شک ترور چنین شخصیتی نشان از میزان اهمیت او و بغض دشمنان اسلام نسبت به او دارد. اسلام‌ستیزان بدانند ریختن این خون‌ها به پای درخت تناور نظام اسلامی صرفاً آن را قوی‌تر می‌سازد و البته هر خونی، خون بهایی دارد که قاتلین جنایتکار شهیدان باید به زودی آن را بپردازند.	پیام تسلیت شهادت دکتر علی لاریجانی
۱۰	امنیت	جای خالی ایشان باید با تلاش مضاعف جبران شود و امنیت از دشمنان داخلی و خارجی سلب و به عموم هموطنان ارزانی گردد.	پیام تسلیت شهادت وزیر اطلاعات (خطیب)
۱۱	آمریکا، تجاوز	دشمن صهیونی با کمک خاص آمریکا و در بین مذاکرات، با تهاجمی ناجوانمردانه بعضی از بهترین سرداران و دانشمندان کشور را به شهادت رسانید.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۱۲	سپاه، ارتش، فراجا	شهادت این جنگ از جمله فرماندهان و رزمندگان شهید سپاه و ارتش و فراجا و بسیج و سربازان گمنام و مرزبانان دلیر.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۱۳	دفاع	شما خط دفاعی گسترده‌ای به وسعت کشور و سنگرهای مستحکم فراهم کردید.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۱۴	دفاع، جغرافیا	فهمانید که سروکارش فقط با موشک و پهپاد و اژدر و امور نظامی نیست؛ خط مقدم ایران خیلی بزرگ‌تر از ذهنیت حقیر و کوچک او است.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۱۵	ترکیه، عمان	حملاتی که در ترکیه و عمان که هر دو با ما روابط مناسبی دارند، علیه بعضی از نقاط این کشورها صورت گرفته، به هیچ وجه از سوی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی نبوده است.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۱۶	همسایه	این حيله‌ای است که دشمن صهیونی با ترفند پرچم دروغین برای ایجاد تفرقه بین جمهوری اسلامی و همسایگان‌ش صورت می‌دهد.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۱۷	مدیریت، تنگه هرمز	حتماً مدیریت تنگه هرمز را به مرحله جدیدی وارد خواهیم نمود.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۱۸	راهبرد، دفاع	ما طالب جنگ نبوده و نیستیم، ولی به هیچ وجه از حقوق حقه خود دست نمی‌کشیم و همه جبهه مقاومت را به طور یکپارچه در نظر داریم.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۱۹	همسایه	به همسایگان جنوبی ایران می‌گویم که شما در حال دیدن یک معجزه هستید؛ درست ببینید و درست درک کنید و در جای درست بایستید.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۲۰	همسایه، راهبرد، استکبار	ما جد از عنصر همسایگی، عناصر معنوی دیگری چون منافع راهبردی مشترک به خصوص در مقابل جبهه استکبار را سراغ داریم.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۲۱	همسایه	از جمله همسایگان شرقی خود (پاکستان و افغانستان) را خیلی به خود نزدیک می‌دانیم.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۲۲	تجاوز	حتماً متجاوزین تبهکاری که کشور ما را مورد حمله قرار دادند را رها نمی‌کنیم و حتماً غرامت صدمات و خون‌بهای شهیدان را طلب خواهیم کرد.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۲۳	نیروی دریایی، سپاه	فرمانده نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، دریابان علیرضا تنگسیری پس از سال‌ها مجاهدت به مقام شهادت مزین شد.	پیام تسلیت شهادت دریابان علیرضا تنگسیری
۲۴	خلیج فارس، مرزهای آبی	برای نیروهای مسلح و ملت ایران که همواره حافظ استقلال و مرزهای آبی ایران خصوصاً خلیج فارس می‌باشند، سند افتخاری عظیم محسوب می‌شود.	پیام تسلیت شهادت دریابان علیرضا تنگسیری
۲۵	اقتدار، دریا، قوی	تا مسیر اقتدار و مقاومت دریایی ایران را قوی‌تر و مستحکم‌تر از گذشته طی نمایند.	پیام تسلیت شهادت دریابان علیرضا تنگسیری
۲۶	جغرافیا، خاکی، قوی	اسفند ۱۴۰۴ سرآغاز فصل نوین از قدرت‌گیری ایران گردید و پرچم ایران نه فقط در جغرافیای خاکی کشورمان بلکه در عمق دل‌ها برافراشته شود.	چهل‌م شهادت رهبر شهید

ردیف	کلیدواژه‌ها	گزاره	سند/منبع
۲۷	راهبرد	قدرت ابداع و ابتکار در ابعاد علمی و راهبردی و سیاست‌گذاری، از هنرهای رهبر شهید بود که در سیاست‌های کلی نظام منعکس است.	چهل‌شهادت رهبر شهید
۲۸	قوی	شکر عملی این نعمت، تلاش بی‌وقفه برای رسیدن به ایران قوی است.	چهل‌شهادت رهبر شهید
۲۹	قوی	رویکرد دستیابی به «ایران هرچه قوی‌تر» از مسیر وحدت بین اقشار مختلف جامعه می‌گذرد.	چهل‌شهادت رهبر شهید
۳۰	تجاوز، مدیریت، تنگه هرمز	حتماً متجاوزین تبهکاری که کشور ما را مورد حمله قرار دادند را رها نمی‌کنیم و حتماً مدیریت تنگه هرمز را به مرحله جدیدی وارد خواهیم نمود.	چهل‌شهادت رهبر شهید
۳۱	راهبرد، دفاع	ما طالب جنگ نبوده و نیستیم، ولی به هیچ وجه از حقوق حقه خود دست نمی‌کشیم و همه جبهه مقاومت را به طور یکپارچه در نظر داریم.	چهل‌شهادت رهبر شهید
۳۲	ارتش	پیروزی انقلاب اسلامی، خط فاصل بین دو مقطع از حیات ارتش به شمار می‌رود.	پیام روز ارتش
۳۳	ارتش، دفاع، خاکی، آبی	ارتش اسلام اینک دلاورانه از آب و خاک و پرچمی که به آن تعلق دارد دفاع می‌کند.	پیام روز ارتش
۳۴	قوی، ارتش، استکبار	با تکیه‌گاه قوی الهی و مردمی خود، دوشادوش دیگر مجاهدان نیروهای مسلح با دو ارتش رأس جبهه کفر و استکبار پنجه در پنجه درافکنده است.	پیام روز ارتش
۳۵	آمریکا، نیروی دریایی	پهپادهای آن صاعقه وار بر جانبان آمریکایی و صهیونی وارد می‌آید، نیروی دریایی دلاور ش آماده است تا تلخی شکست‌های جدیدی را به کام دشمنان بچشاند.	پیام روز ارتش
۳۶	دفاع، جغرافیا	خط ترقی توانمندی‌های این نهاد که از شرق تا غرب و از شمال تا جنوب کشور را پاسداری می‌کند باید به طور مضاعف پیگیری شود.	پیام روز ارتش
۳۷	خلیج فارس، منطقه	یکی از نعمت‌های بی‌بدیل خداوند برای ملت‌های مسلمان منطقه ما خصوصاً مردم ایران اسلامی، موهبت «خلیج فارس» است.	پیام روز ملی خلیج فارس
۳۸	پهنه آبی، تنگه هرمز، عمان، جهان	نعمتی فراتر از یک پهنه آبی که علاوه بر نقطه اتصال ملت‌ها، مسیر حیاتی اقتصاد جهانی را در تنگه هرمز پس از آن دریای عمان ایجاد کرده است.	پیام روز ملی خلیج فارس
۳۹	راهبرد، تجاوز، بیگانگان، آمریکایی، منطقه، جهان، خلیج فارس	این سرمایه راهبردی، طمع شیاطین بسیاری را برانگیخته و سابقه تجاوزهای مکرر بیگانگان اروپایی و آمریکایی، ناامنی‌ها و تهدیدها برای کشورهای منطقه، گوشه‌ای از نقشه‌های مستکبران جهان علیه ساکنان خلیج فارس است.	پیام روز ملی خلیج فارس
۴۰	ساحل، خاکی، خلیج فارس، بیگانگان، تجاوز	ملت ایران که دارای بیشترین ساحل خاکی خلیج فارس است، بیشترین جانفشانی‌ها را در راه استقلال خلیج فارس و مقابله با بیگانگان و متجاوزان داشته است.	پیام روز ملی خلیج فارس
۴۱	تنگه هرمز، استعمار	از اخراج پرتغالی‌ها و آزادسازی تنگه هرمز، تا مبارزه علیه استعمار هلند و حماسه‌های مقاومت در مقابل استعمار انگلیس.	پیام روز ملی خلیج فارس
۴۲	منطقه، خلیج فارس	انقلاب اسلامی، نقطه عطف این مقاومت‌ها در کوتاه کردن دست مستکبران از منطقه خلیج فارس بود.	پیام روز ملی خلیج فارس
۴۳	تجاوز، منطقه، آمریکا، خلیج فارس، تنگه هرمز	با گذشت دو ماه از بزرگ‌ترین لشکرکشی و تجاوز زورگویان دنیا در منطقه و شکست مفتضحانه آمریکا، فصل نوین خلیج فارس و تنگه هرمز در حال رقم خوردن است.	پیام روز ملی خلیج فارس
۴۴	منطقه، خلیج فارس، نیروی دریایی، ارتش، سپاه، سلطه، بیگانگان	ملت‌های منطقه خلیج فارس در شصت روز گذشته صلابت و مجاهدت دلاور مردان نیروهای دریایی ارتش و سپاه را در نفی سلطه بیگانگان به چشم دیدند.	پیام روز ملی خلیج فارس
۴۵	بیگانه، آمریکایی، خلیج فارس، امنیت، منطقه	برای حاکمان کشورها نیز ثابت شد که حضور بیگانگان آمریکایی و لانه‌گزینی آنها در سرزمین‌های خلیج فارس، مهم‌ترین عامل ناامنی در منطقه است.	پیام روز ملی خلیج فارس
۴۶	آمریکا، امنیت، منطقه	پایگاه‌های پوشالی آمریکا تاب‌وتوان تأمین امنیت خود را ندارد، چه رسد به تأمین امنیت وابستگان منطقه.	پیام روز ملی خلیج فارس

ردیف	کلیدواژه‌ها	گزاره	سند/منبع
۴۷	منطقه، خلیج فارس، آمریکا	آینده درخشان منطقه خلیج فارس، آینده‌ای بدون آمریکا و در خدمت پیشرفت و رفاه ملت‌هایش خواهد بود.	پیام روز ملی خلیج فارس
۴۸	همسایه، پهنه‌آبی، خلیج فارس، عمان، بیگانگان	ما با همسایگانمان در پهنه آبی خلیج فارس و دریای عمان «هم‌سرنوشت» هستیم و بیگانگانی که از هزاران کیلومتر دورتر شرارت می‌کنند، جایی در آن ندارند.	پیام روز ملی خلیج فارس
۴۹	راهبرد، قوی، نظم، منطقه، جهان	این ظفر در سایه تدابیر و سیاست‌های مقاومت و راهبرد ایران قوی محقق شده و طلیعه نظم جدید منطقه و جهان خواهد بود.	پیام روز ملی خلیج فارس
۵۰	مرزهای آبی، خاکی	تمامی ظرفیت‌های علمی، صنعتی و فناوری را سرمایه ملی خود فرض کرده و همچون مرزهای آبی، خاکی و هوایی، پاسدار آن خواهند بود.	پیام روز ملی خلیج فارس
۵۱	مدیریت، تنگه هرمز، منطقه، خلیج فارس، امنیت	ایران اسلامی با اِعمال مدیریت بر تنگه هرمز، منطقه خلیج فارس را ایمن خواهد کرد و بساط سوءاستفاده‌های دشمن را از این آبراه بر خواهد چید.	پیام روز ملی خلیج فارس
۵۲	قواعد حقوقی، مدیریت، تنگه هرمز، منطقه	قواعد حقوقی و اِعمال مدیریت جدید تنگه هرمز، آسایش و پیشرفت را به نفع همه ملت‌های منطقه رقم خواهد زد.	پیام روز ملی خلیج فارس
۵۳	آمریکا، تجاوز	جمهوری اسلامی ایران با اتکا به سلاح الله‌اکبر موفق شد رژیم صهیونیستی را در جنگ تحمیلی دوم بیچاره کند و سیلی سختی به آمریکای متجاوز بزند.	پیام حج/عید قربان
۵۴	آمریکا، دریا	رزمندگان غیور با موشک‌ها و پهپادهای خود در زمین، هوا و دریا، شیطان بزرگ آمریکا و رژیم صهیونیستی را زخمی کردند.	پیام حج/عید قربان
۵۵	منطقه، نظم، جهان	امت اسلامی و ملت‌های منطقه، ظرفیت‌ها و منافع مشترک زیادی دارند که نظم جدید و هندسه آینده منطقه و جهان را شکل خواهد داد.	پیام حج/عید قربان
۵۶	منطقه، آمریکایی، آمریکا	ملت‌ها و سرزمین‌های منطقه، دیگر سپر پایگاه‌های آمریکایی نخواهند بود؛ آمریکا نقطه امنی برای استقرار پایگاه نظامی در منطقه نخواهد داشت.	پیام حج/عید قربان
۵۷	رژیم صهیونیستی	رژیم متزلزل صهیونی و غده سرطانی اسرائیل به مراحل پایانی عمر منحوس خود نزدیک شده است.	پیام حج/عید قربان
۵۸	امنیت	با تمرکز بر شعار «اقتصاد مقاومتی در سایه وحدت ملی و امنیت ملی» در سال ۱۴۰۵	پیام عید قربان/مجلس
۵۹	منطقه، جهان	توجه هوشمندانه و انقلابی به موقعیت تازه ایران در منطقه و جهان از الزامات نمایندگی است.	پیام عید قربان/مجلس
۶۰	سلطه، رژیم صهیونیستی، قوی، جغرافیا	نظام سلطه که پادگانی به نام اسرائیل ساخته، وجود یک ایران قوی و مستقل در مرز شرقی جغرافیای دروغین اسرائیل بزرگ (شرق فرات) را نمی‌پذیرد.	پیام غدیر
۶۱	دفاع، راهبرد	دشمن پس از شکست در نبرد نظامی و خیابان، کید خود را در جنگ ترکیبی بر تآب‌آوری مردم و ایجاد خطای محاسباتی مسئولان متمرکز ساخته است.	پیام غدیر

مأخذ: همان.

۵. کدگذاری

در این مرحله، به هریک از ۶۱ گزاره استخراج شده در مرحله فراگمنتاسیون، یک «کد باز»^۱ اختصاص یافت. کدها با رویکرد استقرایی و نزدیک به متن^۲ تعیین شدند تا ماهیت گزاره را بدون افزودن تفسیر اضافی نشان دهند. هر کد کوتاه، توصیفی و قابل ردیابی به گزاره اصلی است. جدول زیر مبنای مرحله بعدی (تشکیل زیرمقوله از طریق مقایسه مداوم کدهای هم معنا) خواهد بود.

جدول ۳. کدگذاری گزاره‌ها

ردیف	کد	گزاره	سند / منبع
۱	ادامه راهبرد بازدارندگی در تنگه هرمز	همچنان از اهرم مسدود کردن تنگه هرمز باید استفاده شود.	بیانیه نخست
۲	تهدید به گشودن جبهه‌های جدید نظامی	در مورد گشودن جبهه‌های دیگری که دشمن در آن تجربه ناچیزی دارد و به شدت در آن آسیب پذیر خواهد بود، مطالعاتی صورت گرفته است و فعال سازی آن در صورت استمرار وضع جنگی صورت خواهد گرفت.	بیانیه نخست
۳	سیاست دوستی با همسایگان آبی و خاکی	ما با پانزده کشور همسایگی خاکی یا آبی داریم و همیشه مایل به ارتباط گرم و سازنده با همه آنان بوده ایم و هستیم.	بیانیه نخست
۴	هشدار درباره پایگاه سازی بیگانگان در کشورهای منطقه	دشمن از سال ها قبل به تدریج پایگاه هایی اعم از نظامی و مالی را در بعضی از این کشورها احداث کرده تا تسلط خود بر منطقه را تأمین نماید.	بیانیه نخست
۵	دفاع با حمله محدود به پایگاه های نظامی دشمن	در هجوم اخیر، بعضی از پایگاه های نظامی مورد استفاده قرار گرفت که ما بدون تعرض به آن کشورها، صرفاً همان پایگاه ها را مورد حمله قرار داده ایم.	بیانیه نخست
۶	الزام همسایگان به تعیین موضع در برابر متجاوز	این کشورها باید تکلیف خود را با متجاوزین به وطن عزیزمان و قاتلین آحاد مردم ما معلوم کنند.	بیانیه نخست
۷	دعوت به تعطیلی پایگاه های آمریکایی	توصیه می کنم هر چه زودتر آن پایگاه ها را تعطیل کنند؛ چون ادعای برقراری امنیت و صلح از سوی آمریکا دروغی بیش نبوده است.	بیانیه نخست
۸	نهی سلطه طلبی ایران و دعوت به اتحاد منطقه ای	نظام جمهوری اسلامی بدون اینکه بخواهد سلطه و استعماری را در منطقه راه بیندازد، برای اتحاد و رابطه متقابل گرم و صمیمانه با همه همسایگان آمادگی کامل دارد.	بیانیه نخست
۹	افزایش ضریب امنیت داخلی با انتقام از قاتلان و ایجاد بازدارندگی در برابر ترور	بی شک ترور چنین شخصیتی نشان از میزان اهمیت او و بغض دشمنان اسلام نسبت به او دارد. اسلام ستیزان بدانند ریختن این خون ها به پای درخت تناور نظام اسلامی صرفاً آن را قوی تر می سازد و البته هر خونی، خون بهایی دارد که قاتلین جنایتکار شهیدان باید بزودی آن را بپردازند.	پیام تسلیت شهادت دکتر علی لاریجانی
۱۰	سلب امنیت از دشمنان داخلی و خارجی	جای خالی ایشان باید با تلاش مضاعف جبران شود و امنیت از دشمنان داخلی و خارجی سلب و به عموم هموطنان ارزانی گردد.	پیام تسلیت شهادت وزیر اطلاعات (خطیب)
۱۱	تهاجم آمریکایی - صهیونیستی در جریان مذاکرات	دشمن صهیونی با کمک خاص آمریکا و در بین مذاکرات، با تهاجمی ناجوانمردانه بعضی از بهترین سرداران و دانشمندان کشور را به شهادت رسانید.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۱۲	افتخار به شهدای نیروهای مسلح (سپاه / ارتش / بسیج)	شهدای این جنگ از جمله فرماندهان و رزمندگان شهید سپاه و ارتش و فراجا و بسیج و سربازان گمنام و مرزبانان دلیر.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۱۳	ایجاد خط دفاعی سراسری توسط مردم	شما خط دفاعی گسترده ای به وسعت کشور و سنگر هایی مستحکم فراهم کردید.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۱۴	برتری خط مقدم ایران بر تجهیزات نظامی صرف	فهمانیدید که سروکارش فقط با موشک و پهپاد و اژدر و امور نظامی نیست؛ خط مقدم ایران خیلی بزرگ تر از ذهنیت حقیر و کوچک او است.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵

۱. کدگذاری باز یک نوع خاص از کدگذاری است که بیشتر در روش نظریه داده بنیاد (Theory Grounded) استفاده می شود. در کدگذاری باز، پژوهشگر بدون اینکه از قبل چارچوب مشخصی تحمیل کند، داده ها را «باز» می کند و مفاهیم اولیه را استخراج می کند.

2. In-vivo/Descriptive

ردیف	کد	گزاره	سند / منبع
۱۵	رد مسئولیت از حملات در ترکیه و عمان	حملاتی که در ترکیه و عمان که هر دو با ما روابط مناسبی دارند، علیه بعضی از نقاط این کشورها صورت گرفته، به هیچ وجه از سوی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی نبوده است.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۱۶	پرچم دروغین دشمن برای تفرقه افکنی با همسایگان	این حيله‌ای است که دشمن صهیونی با ترفند پرچم دروغین برای ایجاد تفرقه بین جمهوری اسلامی و همسایگانش صورت می‌دهد.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۱۷	اعلام ورود مدیریت تنگه هرمز به مرحله جدید	حتماً مدیریت تنگه هرمز را به مرحله جدیدی وارد خواهیم نمود.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۱۸	عدم میل به جنگ همراه با عدم چشم‌پوشی از حقوق	ما طالب جنگ نبوده و نیستیم، ولی به هیچ وجه از حقوق حقه خود دست نمی‌کشیم و همه جبهه مقاومت را به طور یکپارچه در نظر داریم.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۱۹	دعوت همسایگان جنوبی به درک واقعیت و همراهی	به همسایگان جنوبی ایران می‌گوییم که شما در حال دیدن یک معجزه هستید؛ درست ببینید و درست درک کنید و در جای درست بایستید.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۲۰	همسایگی راهبردی مبتنی بر منافع مشترک ضد استکباری	ما جدا از عنصر همسایگی، عناصر معنوی دیگری چون منافع راهبردی مشترک به خصوص در مقابل جبهه استکبار را سراغ داریم.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۲۱	نزدیکی راهبردی به همسایگان شرقی	از جمله همسایگان شرقی خود (پاکستان و افغانستان) را خیلی به خود نزدیک می‌دانیم.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۲۲	تهدید به گرفتن غرامت از متجاوزین	حتماً متجاوزین تبهکاری که کشور ما را مورد حمله قرار دادند را رها نمی‌کنیم و حتماً غرامت صادرات و خون بهای شهیدان را طلب خواهیم کرد.	پیام نوروزی / عید فطر ۱۴۰۵
۲۳	شهادت فرمانده نیروی دریایی سپاه	فرمانده نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، دریابان علیرضا تنگسیری پس از سال‌ها مجاهدت به مقام شهادت مزین شد.	پیام تسلیت شهادت دریابان علیرضا تنگسیری
۲۴	افتخار ملی حفاظت از مرزهای آبی و خلیج فارس	برای نیروهای مسلح و ملت ایران که همواره حافظ استقلال و مرزهای آبی ایران خصوصاً خلیج فارس می‌باشند، سند افتخاری عظیم محسوب می‌شود.	پیام تسلیت شهادت دریابان علیرضا تنگسیری
۲۵	تقویت اقتدار و مقاومت دریایی ایران	تا مسیر اقتدار و مقاومت دریایی ایران را قوی‌تر و مستحکم‌تر از گذشته طی نمایند.	پیام تسلیت شهادت دریابان علیرضا تنگسیری
۲۶	برافراشتن پرچم ایران در جغرافیای خاکی و فراتر از آن	اسفند ۱۴۰۴ سرآغاز فصل نوین از قدرت‌گیری ایران گردید و پرچم ایران نه فقط در جغرافیای خاکی کشورمان بلکه در عمق دل‌ها برافراشته شود.	چهارم شهادت رهبر شهید
۲۷	هنر راهبردی و سیاست‌گذاری رهبر شهید	قدرت ابداع و ابتکار در ابعاد علمی و راهبردی و سیاست‌گذاری، از هنرهای رهبر شهید بود که در سیاست‌های کلی نظام منعکس است.	چهارم شهادت رهبر شهید
۲۸	ایران قوی به مثابه شکر نعمت الهی	شکر عملی این نعمت، تلاش بی‌وقفه برای رسیدن به ایران قوی است.	چهارم شهادت رهبر شهید
۲۹	وحدت ملی به مثابه مسیر ایران قوی‌تر	رویکرد دستیابی به «ایران هرچه قوی‌تر» از مسیر وحدت بین اقشار مختلف جامعه می‌گذرد.	چهارم شهادت رهبر شهید
۳۰	تکرار تهدید مدیریت جدید تنگه هرمز و پیگیری غرامت	حتماً متجاوزین تبهکاری که کشور ما را مورد حمله قرار دادند را رها نمی‌کنیم و حتماً مدیریت تنگه هرمز را به مرحله جدیدی وارد خواهیم نمود.	چهارم شهادت رهبر شهید
۳۱	عدم تمایل به جنگ، حفظ حقوق و وحدت جبهه مقاومت	ما طالب جنگ نبوده و نیستیم، ولی به هیچ وجه از حقوق حقه خود دست نمی‌کشیم و همه جبهه مقاومت را به طور یکپارچه در نظر داریم.	چهارم شهادت رهبر شهید
۳۲	نقش آفرینی تاریخی ارتش پس از انقلاب	پیروزی انقلاب اسلامی، خط فاصل بین دو مقطع از حیات ارتش به شمار می‌رود.	پیام روز ارتش
۳۳	دفاع از آب و خاک توسط ارتش اسلام	ارتش اسلام اینک دلاورانه از آب و خاک و پرچمی که به آن تعلق دارد دفاع می‌کند.	پیام روز ارتش
۳۴	ایستادگی مشترک نیروهای مسلح در برابر جبهه استکبار	با تکیه‌گاه قوی الهی و مردمی خود، دوشادوش دیگر مجاهدان نیروهای مسلح با دو ارتش رأس جبهه کفر و استکبار پنجه در پنجه در افکنده است.	پیام روز ارتش

ردیف	کد	گزاره	سند / منبع
۳۵	عملیات دریایی و هوایی علیه اهداف آمریکایی- صهیونیستی	پهپادهای آن صاعقه و اربابان آمریکایی و صهیونی وارد می‌آید، نیروی دریایی دلاورش آماده است تا تلخی شکست‌های جدیدی را به کام دشمنان بچشاند.	پیام روز ارتش
۳۶	لزوم تقویت مضاعف توانمندی سراسری ارتش	خط ترقی توانمندی‌های این نهاد که از شرق تا غرب و از شمال تا جنوب کشور را پاسداری می‌کند باید به‌طور مضاعف پیگیری شود.	پیام روز ارتش
۳۷	خلیج فارس به مثابه موهبت الهی و هویتی	یکی از نعمت‌های بی‌بدیل خداوند برای ملت‌های مسلمان منطقه ما خصوصاً مردم ایران اسلامی، موهبت «خلیج فارس» است.	پیام روز ملی خلیج فارس
۳۸	نقش راهبردی تنگه هرمزو دریای عمان در اقتصاد جهانی	نعمتی فراتر از یک پهنه آبی که علاوه بر نقطه اتصال ملت‌ها، مسیر حیاتی اقتصاد جهانی را در تنگه هرمزو پس از آن دریای عمان ایجاد کرده است.	پیام روز ملی خلیج فارس
۳۹	سابقه تجاوز بیگانگان به خلیج فارس از دیرباز	این سرمایه راهبردی، طمع شیاطین بسیاری را برانگیخته و سابقه تجاوزهای مکرر بیگانگان اروپایی و آمریکایی، ناامنی‌ها و تهدیدها برای کشورهای منطقه، گوشه‌ای از نقشه‌های مستکبران جهان علیه ساکنان خلیج فارس است.	پیام روز ملی خلیج فارس
۴۰	نقش محوری ایران در استقلال خلیج فارس به‌خاطر بیشترین ساحل	ملت ایران که دارای بیشترین ساحل خاکی خلیج فارس است، بیشترین جانفشانی‌ها را در راه استقلال خلیج فارس و مقابله با بیگانگان و متجاوزان داشته است.	پیام روز ملی خلیج فارس
۴۱	میراث تاریخی مقاومت در برابر استعمار در خلیج فارس	از اخراج پرتغالی‌ها و آزادسازی تنگه هرمز، تا مبارزه علیه استعمار هلند و حماسه‌های مقاومت در مقابل استعمار انگلیس.	پیام روز ملی خلیج فارس
۴۲	انقلاب اسلامی به مثابه نقطه عطف مهار مستکبران در خلیج فارس	انقلاب اسلامی، نقطه عطف این مقاومت‌ها در کوتاه کردن دست مستکبران از منطقه خلیج فارس بود.	پیام روز ملی خلیج فارس
۴۳	شکست آمریکادرتجاوز اخیر، آغاز فصل نوین خلیج فارس	با گذشت دو ماه از بزرگ‌ترین لشکرکشی و تجاوز زورگویان دنیا در منطقه و شکست مفتضحانه آمریکا، فصل نوین خلیج فارس و تنگه هرمز در حال رقم خوردن است.	پیام روز ملی خلیج فارس
۴۴	نمایش قدرت دریایی در برابر سلطه بیگانگان طی دو ماه اخیر	ملت‌های منطقه خلیج فارس در شصت روز گذشته صلابت و مجاهدت دلاورمردان نیروهای دریایی ارتش و سپاه را در نفی سلطه بیگانگان به چشم دیدند.	پیام روز ملی خلیج فارس
۴۵	اثبات ناامنی حضور آمریکا برای حاکمان منطقه	برای حاکمان کشورها نیز ثابت شد که حضور بیگانگان آمریکایی و لانه‌گزینی آنها در سرزمین‌های خلیج فارس، مهم‌ترین عامل ناامنی در منطقه است.	پیام روز ملی خلیج فارس
۴۶	ناتوانی پایگاه‌های آمریکادرتأمین امنیت خود	پایگاه‌های پوشالی آمریکا تاب‌وتوان تأمین امنیت خود را ندارد، چه رسد به تأمین امنیت وابستگان منطقه.	پیام روز ملی خلیج فارس
۴۷	چشم‌انداز آینده خلیج فارس بدون حضور آمریکا	آینده درخشان منطقه خلیج فارس، آینده‌ای بدون آمریکا و در خدمت پیشرفت و رفاه ملت‌هایش خواهد بود.	پیام روز ملی خلیج فارس
۴۸	هم‌سرنوشتی ایران و همسایگان در پهنه آبی خلیج فارس	ما با همسایگانمان در پهنه آبی خلیج فارس و دریای عمان «هم‌سرنوشت» هستیم و بیگانگانی که از هزاران کیلومتر دورتر شرارت می‌کنند، جایی در آن ندارند.	پیام روز ملی خلیج فارس
۴۹	پیوند ظفر نظامی با نظم نوین منطقه‌ای و جهانی	این ظفر در سایه تدابیر و سیاست‌های مقاومت و راهبرد ایران قوی محقق شده و طلیعه نظم جدید منطقه و جهان خواهد بود.	پیام روز ملی خلیج فارس
۵۰	حفاظت از مرزهای آبی، خاکی و هوایی به مثابه سرمایه ملی	تمامی ظرفیت‌های علمی، صنعتی و فناوری را سرمایه ملی خود فرض کرده و همچون مرزهای آبی، خاکی و هوایی، پاسداران خواهند بود.	پیام روز ملی خلیج فارس
۵۱	اعمال مدیریت ایرانی بر تنگه هرمز برای امنیت منطقه	ایران اسلامی با اعمال مدیریت بر تنگه هرمز، منطقه خلیج فارس را ایمن خواهد کرد و بساط سوءاستفاده‌های دشمن را از این آبراه خواهد چید.	پیام روز ملی خلیج فارس
۵۲	تدوین قواعد حقوقی جدید برای منافع مشترک منطقه‌ای	قواعد حقوقی و اعمال مدیریت جدید تنگه هرمز، آسایش و پیشرفت را به نفع همه ملت‌های منطقه رقم خواهد زد.	پیام روز ملی خلیج فارس
۵۳	روایت پیروزی نظامی-دریایی- هوایی علیه آمریکا و رژیم صهیونیستی	جمهوری اسلامی ایران با اِتِکا به سلاح الله اکبر موفق شد رژیم صهیونیستی را در جنگ تحمیلی دوم بیچاره کند و سیلی سختی به آمریکای متجاوز بزند.	پیام حج / عید قربان
۵۴	عملیات چندبُعدی زمینی- هوایی- دریایی علیه دشمن	رزمندگان غیور با موشک‌ها و پهپادهای خود در زمین، هوا و دریا، شیطان بزرگ آمریکا و رژیم صهیونیستی را زخمی کردند.	پیام حج / عید قربان

ردیف	کد	گزاره	سند / منبع
۵۵	شکل‌گیری نظم نوین منطقه‌ای بر پایه منافع مشترک اسلامی	امت اسلامی و ملت‌های منطقه، ظرفیت‌ها و منافع مشترک زیادی دارند که نظم جدید و هندسه آینده منطقه و جهان را شکل خواهد داد.	پیام حج / عید قربان
۵۶	پایان دوران پایگاه‌های آمریکایی در منطقه	ملت‌ها و سرزمین‌های منطقه، دیگر سپر پایگاه‌های آمریکایی نخواهند بود؛ آمریکا نقطه امنی برای استقرار پایگاه نظامی در منطقه نخواهد داشت.	پیام حج / عید قربان
۵۷	افول قریب الوقوع رژیم صهیونیستی	رژیم متزلزل صهیونی و غده‌ی سرطانی اسرائیل به مراحل پایانی عمر منحوس خود نزدیک شده است.	پیام حج / عید قربان
۵۸	اقتصاد مقاومتی در سایه امنیت ملی	با تمرکز بر شعار «اقتصاد مقاومتی در سایه وحدت ملی و امنیت ملی» در سال ۱۴۰۵.	پیام عید قربان / مجلس
۵۹	لزوم توجه راهبردی به موقعیت نوین ایران در منطقه و جهان	توجه هوشمندانه و انقلابی به موقعیت تازه ایران در منطقه و جهان از الزامات نمایندگی است.	پیام عید قربان / مجلس
۶۰	مقاومت در برابر پروژه اسرائیل بزرگ و سلطه طلبی غرب	نظام سلطه که پادگانی به نام اسرائیل ساخته، وجود یک ایران قوی و مستقل در مرز شرقی جغرافیای دروغین اسرائیل بزرگ (شرق فرات) را نمی‌پذیرد.	پیام غدیر
۶۱	هشدار از جنگ ترکیبی دشمن پس از شکست نظامی	دشمن پس از شکست در نبرد نظامی و خیابان، کید خود را در جنگ ترکیبی بر تآب‌آوری مردم و ایجاد خطای محاسباتی مسئولان متمرکز ساخته است.	پیام غدیر

مأخذ: همان.

۶. زیر مقوله سازی^۱

در جدول زیر ۱۰ «زیر مقوله» استخراج شده به صورت طبقه‌بندی شده آمده است. «زیر مقوله‌ها» یک گروه‌بندی معنادار از کدها تلقی می‌شود. بنابراین هر کدام از زیر مقوله‌های مندرج در جدول ۴، متشکل از چند «کد» و «گزاره» هستند. در ادامه عناصر تشکیل دهنده هر کدام از زیر مقوله‌ها به طور مجزا در قالب جداول اختصاصی بررسی شده‌اند.

جدول ۴. زیر مقوله‌ها

ردیف	زیر مقوله
۱	راهبرد بازدارندگی و مدیریت عملیاتی تنگه هرمز
۲	پاسخ تنبیهی به متجاوز: عملیات نظامی و غرامت خواهی
۳	اقتدار و توسعه توانمندی نیروی دریایی
۴	دیپلماسی تمایزی با همسایگان منطقه
۵	هشدار و مقابله با پایگاه‌های بیگانه در منطقه
۶	مشروعیت‌زدایی گفتمانی از آمریکا و رژیم صهیونیستی
۷	خودانگاره ایران به عنوان قدرت هویتی و غیرسلطه‌جو در خلیج فارس
۸	روایت نظم نوین منطقه‌ای و جهانی پساجنگ
۹	امنیت ملی داخلی و پیوند با اقتصاد مقاومتی
۱۰	جنگ محاسبه شده و هشدار نسبت به جنگ ترکیبی و تکیه بر وحدت

مأخذ: همان.

1. Subcategorization

۱-۶. زیرمقوله راهبرد بازدارندگی و مدیریت عملیاتی تنگه هرمز

در این زیرمقوله، کدهای دارای اشتراک معنایی برای مثال کدهای مرتبط با «تنگه هرمز»، کدهای مرتبط با «همسایگان»، کدهای مرتبط با «حضور آمریکا» و «خلیج فارس» ذیل زیرمقوله‌های مشخص گروه‌بندی شده‌اند. در جدول زیر تعداد ۶ کد که مشخصاً به کنترل و بازتعریف قواعد بازی در تنگه هرمز به‌عنوان ابزار راهبردی اشاره دارند، قرار داده شده‌اند. بر این اساس زیرمقوله نخست تحت عنوان «راهبرد بازدارندگی و مدیریت عملیاتی تنگه هرمز» نام‌گذاری شده است.

جدول ۵. زیرمقوله راهبرد بازدارندگی و مدیریت عملیاتی تنگه هرمز (تعداد کد: ۶)

ردیف	کد	گزاره	سند/منبع
۱	ادامه راهبرد بازدارندگی در تنگه هرمز	همچنان از اهرم مسدود کردن تنگه هرمز باید استفاده شود.	بیانیه نخست
۲	اعلام ورود مدیریت تنگه هرمز به مرحله جدید	حتماً مدیریت تنگه هرمز را به مرحله جدیدی وارد خواهیم نمود.	پیام نوروزی / عید فطر
۳	تکرار تهدید مدیریت جدید تنگه هرمز و پیگیری غرامت	حتماً متجاوزین تبهکاری که کشور ما را مورد حمله قرار دادند را رها نمی‌کنیم و حتماً مدیریت تنگه هرمز را به مرحله جدیدی وارد خواهیم نمود.	چهارم شهادت رهبر شهید
۴	اعمال مدیریت ایرانی بر تنگه هرمز برای امنیت منطقه	ایران اسلامی با اعمال مدیریت بر تنگه هرمز، منطقه خلیج فارس را ایمن خواهد کرد و بساط سوءاستفاده‌های دشمن را از این آبراه خواهد چید.	پیام روز ملی خلیج فارس
۵	تدوین قواعد حقوقی جدید برای منافع مشترک منطقه‌ای	قواعد حقوقی و اعمال مدیریت جدید تنگه هرمز، آسایش و پیشرفت را به نفع همه ملت‌های منطقه رقم خواهد زد.	پیام روز ملی خلیج فارس
۶	نقش راهبردی تنگه هرمز و دریای عمان در اقتصاد جهانی	نعمتی فراتر از یک پهنه آبی که علاوه بر نقطه اتصال ملت‌ها، مسیر حیاتی اقتصاد جهانی را در تنگه هرمز و پس از آن دریای عمان ایجاد کرده است.	پیام روز ملی خلیج فارس

مأخذ: همان.

شایان ذکر است کدهایی که به‌طور تکراری در بیش از یک سند ظاهر شده‌اند همانند «مدیریت تنگه هرمز»، نشان‌دهنده مضامین محوری و پایدار در گفتمان رهبری هستند.

۲-۶. زیرمقوله پاسخ‌تنبیهی به متجاوز از طریق عملیات نظامی و غرامت‌خواهی

در برخی از گزاره‌های استخراج شده از پیام‌های رهبری ضرورت پاسخ‌نظامی متناسب به دشمن چنان واضح است که استخراج «کد» و «زیرمقوله» از آن به‌سادگی امکان‌پذیر است. در جدول زیر «گزاره‌ها» و «کدهایی» جانمایی شده‌اند که واکنش عملیاتی (نظامی، چندبُعدی) و مالی - حقوقی (غرامت) در برابر تجاوز آمریکا و رژیم صهیونیستی را نشان می‌دهند. از جمله این کدها می‌توان به «عملیات چندبُعدی زمینی - هوایی - دریایی علیه دشمن»، «تهدید به گشودن جبهه‌های جدید نظامی» و «گرفتن غرامت از متجاوزین» اشاره کرد. در مجموع برای تعریف این زیرمقوله با عنوان «پاسخ‌تنبیهی به متجاوز از طریق عملیات نظامی و غرامت‌خواهی» از ۶ کد استفاده شده است.

جدول ۶. زیرمقوله پاسخ‌تنبیهی به متجاوز از طریق عملیات نظامی و غرامت‌خواهی (تعداد کد: ۶)

کد	گزاره	سند/منبع
تهدید به گشودن جبهه‌های جدید نظامی	در مورد گشودن جبهه‌های دیگری که دشمن در آن تجربه ناچیزی دارد و به‌شدت در آن آسیب‌پذیر خواهد بود، مطالعاتی صورت گرفته است و فعال‌سازی آن در صورت استمرار وضع جنگی صورت خواهد گرفت.	بیانیه نخست
دفاع با حمله محدود به پایگاه‌های نظامی دشمن	در هجوم اخیر، بعضی از پایگاه‌های نظامی مورد استفاده قرار گرفت که ما بدون تعرض به آن کشورها، صرفاً همان پایگاه‌ها را مورد حمله قرار داده‌ایم.	بیانیه نخست

کد	گزاره	سند/منبع
عملیات چندبُعدی زمینی- هوایی- دریایی علیه دشمن	رزمندگان غیور با موشک‌ها و پهپادهای خود در زمین، هوا و دریا، شیطان بزرگ آمریکا و رژیم صهیونیستی را زخمی کردند.	پیام حج/عید قربان
عملیات دریایی و هوایی علیه اهداف آمریکایی- صهیونیستی	پهپادهای آن صاعقه‌وار بر جانبان آمریکایی و صهیونی وارد می‌آید، نیروی دریایی دلاورش آماده است تا تلخی شکست‌های جدیدی را به کام دشمنان بچشاند.	پیام روز ارتش
روایت پیروزی نظامی- دریایی- هوایی علیه آمریکا و رژیم صهیونیستی	جمهوری اسلامی ایران با اتکا به سلاح الله اکبر موفق شد رژیم صهیونیستی را در جنگ تحمیلی دوم بیچاره کند و سیلی سختی به آمریکای متجاوز بزند.	پیام حج/عید قربان
گرفتن غرامت از متجاوزین	حتماً متجاوزین تبهکاری که کشور ما را مورد حمله قرار دادند را رها نمی‌کنیم و حتماً غرامت صدمات و خون‌بهای شهیدان را طلب خواهیم کرد.	پیام نوروزی/عید فطر

مأخذ: همان.

۳-۶. زیرمقوله اقتدار و توسعه توانمندی نیروی دریایی

بزرگ‌ترین زیرمقوله تعریف شده در این گزارش در جدول زیر به نمایش در آمده است که شامل کدهایی از جمله «تجلیل از شهدا»، «دفاع از آب و خاک» و «لزم تقویت مضاعف نیروی دریایی» به عنوان بازوی اجرایی راهبرد دریایی جمهوری اسلامی ایران گنجانده شده است. نکته قابل توجه اینکه حتی در پیام‌های تسلیت مقام معظم رهبری ضرورت تقویت و به کارگیری نیروی دریایی تأکید شده است.

جدول ۷. زیرمقوله اقتدار و توسعه توانمندی نیروی دریایی (تعداد کد: ۱۲)

کد	گزاره	سند/منبع
شهادت فرمانده نیروی دریایی سپاه	فرمانده نیروی دریایی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، دریابان علیرضا تنگسیری پس از سال‌ها مجاهدت به مقام شهادت مزین شد.	پیام تسلیت شهادت دریابان علیرضا تنگسیری
افتخار ملی حفاظت از مرزهای آبی و خلیج فارس	برای نیروهای مسلح و ملت ایران که همواره حافظ استقلال و مرزهای آبی ایران خصوصاً خلیج فارس می‌باشند، سند افتخاری عظیم محسوب می‌شود.	پیام تسلیت شهادت دریابان علیرضا تنگسیری
تقویت اقتدار و مقاومت دریایی ایران	تامسیر اقتدار و مقاومت دریایی ایران را قوی‌تر و مستحکم‌تر از گذشته طی نمایند.	پیام تسلیت شهادت دریابان علیرضا تنگسیری
نقش آفرینی تاریخی ارتش پس از انقلاب	پیروزی انقلاب اسلامی، خط فاصل بین دو مقطع از حیات ارتش به شمار می‌رود.	پیام روز ارتش
دفاع از آب و خاک توسط ارتش اسلام	ارتش اسلام اینک دلاورانه از آب و خاک و پرچمی که به آن تعلق دارد دفاع می‌کند.	پیام روز ارتش
ایستادگی مشترک نیروهای مسلح در برابر جبهه استکبار	با تکیه‌گاه قوی الهی و مردمی خود، دوشادوش دیگر مجاهدان نیروهای مسلح با دوش ارتش رأس جبهه کفر و استکبار پنجه در پنجه درافکنده است.	پیام روز ارتش
لزم تقویت مضاعف توانمندی سراسری ارتش	خط ترقی توانمندی‌های این نهاد که از شرق تا غرب و از شمال تا جنوب کشور را پاسداری می‌کند باید به‌طور مضاعف پیگیری شود.	پیام روز ارتش
افتخار به شهدای نیروهای مسلح (سپاه/ ارتش/ بسیج)	شهدای این جنگ از جمله فرماندهان و رزمندگان شهید سپاه و ارتش و فراجا و بسیج و سربازان گمنام و مرزبانان دلیر.	پیام نوروزی/عید فطر
ایجاد خط دفاعی سراسری توسط مردم	شما خط دفاعی گسترده‌ای به وسعت کشور و سنگرهای مستحکم فراهم کردید.	پیام نوروزی/عید فطر
برتری خط مقدم ایران بر تجهیزات نظامی صرف	فهمانید که سروکارش فقط با موشک و پهپاد و اژدر و امور نظامی نیست؛ خط مقدم ایران خیلی بزرگ‌تر از ذهنیت حقیر و کوچک‌اوست.	پیام نوروزی/عید فطر
حفاظت از مرزهای آبی، خاکی و هوایی به مثابه سرمایه ملی	تمامی ظرفیت‌های علمی، صنعتی و فناوری را سرمایه ملی خود فرض کرده و همچون مرزهای آبی، خاکی و هوایی، پاسداران خواهند بود.	پیام روز ملی خلیج فارس
برافراشتن پرچم ایران در جغرافیای خاکی و فراتر از آن	اسفند ۱۴۰۴ سرآغاز فصل نوین از قدرت‌گیری ایران گردید و پرچم ایران نه فقط در جغرافیای خاکی کشورمان بلکه در عمق دل‌ها برافراشته شود.	چهارم شهادت رهبر شهید

مأخذ: همان.

۴-۶. زیرمقاله دیپلماسی تمایزی با همسایگان منطقه

در جدول ۸ زیرمقاله «دیپلماسی تمایزی با همسایگان منطقه» با استفاده از ۸ کد تدوین شده است. منظور از این زیرمقاله رویکرد دوگانه نسبت به همسایگان، دعوت به دوستی و منافع مشترک از یک سو و الزام آنها به تعیین تکلیف در برابر متجاوز از سوی دیگر است. این نوع تمایز فقط در مقام نظر نبوده، بلکه مبنایی برای عمل است.

جدول ۸. زیرمقاله دیپلماسی تمایزی با همسایگان منطقه (تعداد کد: ۸)

سند / منبع	گزاره	کد
بیانیه نخست	ما با پانزده کشور همسایگی خاکی یا آبی داریم و همیشه مایل به ارتباط گرم و سازنده با همه آنان بوده ایم و هستیم.	سیاست دوستی با همسایگان آبی و خاکی
بیانیه نخست	این کشورها باید تکلیف خود را با متجاوزین به وطن عزیزمان و قاتلین آحاد مردم ما معلوم کنند.	الزام همسایگان به تعیین موضع در برابر متجاوز
پیام نوروزی / عید فطر	حملاتی که در ترکیه و عمان که هر دو با ما روابط مناسبی دارند، علیه بعضی از نقاط این کشورها صورت گرفته، به هیچ وجه از سوی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی نبوده است.	رد مسئولیت از حملات در ترکیه و عمان
پیام نوروزی / عید فطر	این حيله ای است که دشمن صهیونی با ترفند پرچم دروغین برای ایجاد تفرقه بین جمهوری اسلامی و همسایگانش صورت می دهد.	پرچم دروغین دشمن برای تفرقه افکنی با همسایگان
پیام نوروزی / عید فطر	به همسایگان جنوبی ایران می گویم که شما در حال دیدن یک معجزه هستید؛ درست ببینید و درست درک کنید و در جای درست بایستید.	دعوت همسایگان جنوبی به درک واقعیت و همراهی
پیام نوروزی / عید فطر	ما جدا از عنصر همسایگی، عناصر معنوی دیگری چون منافع راهبردی مشترک به خصوص در مقابل جبهه استکبار را سراغ داریم.	همسایگی راهبردی مبتنی بر منافع مشترک ضد استکباری
پیام نوروزی / عید فطر	از جمله همسایگان شرقی خود (پاکستان و افغانستان) را خیلی به خود نزدیک می دانیم.	نزدیکی راهبردی به همسایگان شرقی
پیام روز ملی خلیج فارس	ما با همسایگانمان در پهنه آبی خلیج فارس و دریای عمان «هم سرنوشت» هستیم و بیگانگانی که از هزاران کیلومتر دورتر شرارت می کنند، جایی در آن ندارند.	هم سرنوشتی ایران و همسایگان در پهنه آبی خلیج فارس

مأخذ: همان.

۵-۶. زیرمقاله هشدار و مقابله عملیاتی با پایگاه های بیگانه در منطقه

در جدول ۹ زیرمقاله ای با عنوان «هشدار و مقابله عملیاتی با پایگاه های بیگانه در منطقه» با استفاده از ۶ کد گنجانده شده است. در این زیرمقاله، کدهایی با محتوای ناامنی ناشی از حضور پایگاه های آمریکایی و پیش بینی پایان این حضور در منطقه قرار گرفته است. زیرمقاله مذکور یکی از صریح ترین و واضح ترین نکاتی است که به وضوح در پیام های معظم له قابل ردیابی است.

جدول ۹. زیرمقاله هشدار و مقابله عملیاتی با پایگاه های بیگانه در منطقه

سند / منبع	گزاره	کد
بیانیه نخست	دشمن از سال ها قبل به تدریج پایگاه هایی اعم از نظامی و مالی را در بعضی از این کشورها احداث کرده تا تسلط خود بر منطقه را تأمین نماید.	هشدار درباره پایگاه سازی بیگانگان در کشورهای منطقه
بیانیه نخست	توصیه می کنم هرچه زودتر آن پایگاه ها را تعطیل کنند؛ چون ادعای برقراری امنیت و صلح از سوی آمریکا دروغی بیش نبوده است.	دعوت به تعطیلی پایگاه های آمریکایی
پیام روز ملی خلیج فارس	برای حاکمان کشورها نیز ثابت شد که حضور بیگانگان آمریکایی و لانه گزینی آنها در سرزمین های خلیج فارس، مهم ترین عامل ناامنی در منطقه است.	اثبات ناامنی حضور آمریکا برای حاکمان منطقه
پیام روز ملی خلیج فارس	پایگاه های پوشالی آمریکا تاب و توان تأمین امنیت خود را ندارد، چه رسد به تأمین امنیت وابستگان منطقه.	ناتوانی پایگاه های آمریکا در تأمین امنیت خود

کد	گزاره	سند/منبع
پایان دوران پایگاه‌های آمریکایی در منطقه	ملت‌ها و سرزمین‌های منطقه، دیگر سپر پایگاه‌های آمریکایی نخواهند بود؛ آمریکا نقطه امنی برای استقرار پایگاه نظامی در منطقه نخواهد داشت.	پیام حج/عید قربان
چشم‌انداز آینده خلیج فارس بدون حضور آمریکا	آینده درخشان منطقه خلیج فارس، آینده‌ای بدون آمریکا و در خدمت پیشرفت و رفاه ملت‌هایش خواهد بود.	پیام روز ملی خلیج فارس

مأخذ: همان.

۶-۶. زیرمقوله مشروعیت‌زدایی گفتمانی از آمریکا و رژیم صهیونیستی

در جدول ۱۰ ششمین زیرمقوله با عنوان «مشروعیت‌زدایی گفتمانی از آمریکا و رژیم صهیونیستی» با استفاده از ۴ کد طراحی شده است. در این زیرمقوله، روایت‌سازی حول شکست و افول قریب‌الوقوع دشمنان به عنوان پیش‌زمینه اخلاقی-گفتمانی برای اقدامات راهبردی تعریف شده است. به شهادت رساندن دانشمندان و سرداران ایرانی و زورگویی از مهم‌ترین مشخصه‌هایی است که در گزاره‌های متعلق به رهبری برای مشروعیت‌زدایی از گفتمان آمریکایی به کار گرفته شده است.

جدول ۱۰. زیرمقوله مشروعیت‌زدایی گفتمانی از آمریکا و رژیم صهیونیستی (تعداد کد: ۴)

کد	گزاره	سند/منبع
تهاجم آمریکایی-صهیونیستی در جریان مذاکرات	دشمن صهیونی با کمک خاص آمریکا و در بین مذاکرات، با تهاجمی ناجوانمردانه بعضی از بهترین سرداران و دانشمندان کشور را به شهادت رسانید.	پیام نوروزی / عید فطر
شکست آمریکا در تجاوز اخیر، آغاز فصل نوین خلیج فارس	با گذشت دوماه از بزرگ‌ترین لشکرکشی و تجاوز زورگویان دنیا در منطقه و شکست مفتضحانه آمریکا، فصل نوین خلیج فارس و تنگه هرمز در حال رقم خوردن است.	پیام روز ملی خلیج فارس
افول قریب‌الوقوع رژیم صهیونیستی	رژیم متزلزل صهیونی و غده سرطانی اسرائیل به مراحل پایانی عمر منحوس خود نزدیک شده است.	پیام حج/عید قربان
مقاومت در برابر پروژه اسرائیل بزرگ و سلطه طلبی غرب	نظام سلطه که پادگانی به نام اسرائیل ساخته، وجود یک قوی و مستقل در مرز شرقی جغرافیای دروغین اسرائیل بزرگ (شرق فرات) را نمی‌پذیرد.	پیام غدیر

مأخذ: همان.

۶-۷. خودانگاره ایران به عنوان قدرت هویتی و غیرسلطه‌جو در خلیج فارس

در هفتمین زیرمقوله «خودانگاره ایران به عنوان قدرت هویتی در خلیج فارس» با استفاده از ۶ کد تدوین شده است. این زیرمقوله با اصول سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در نفی سلطه‌پذیری و سلطه‌جویی در اصل (۱۵۲) قانونی اساسی مطابقت واضحی دارد. سوابق تاریخی در تجاوز بیگانگان به خلیج فارس نقش پررنگی در گزاره‌های مقام معظم رهبری دارند که کدهای برآمده از آن تحت عنوان زیرمقوله «خودانگاره ایران به عنوان قدرت هویتی و غیرسلطه‌جو در خلیج فارس» مفصل‌بندی شده است.

جدول ۱۱. خودانگاره ایران به عنوان قدرت هویتی و غیرسلطه‌جو در خلیج فارس (تعداد کد: ۶)

کد	گزاره	سند/منبع
نفی سلطه طلبی ایران و دعوت به اتحاد منطقه‌ای	نظام جمهوری اسلامی بدون اینکه بخواهد سلطه و استعماری را در منطقه راه بیندازد، برای اتحاد و رابطه متقابل گرم و صمیمانه با همه همسایگان آمادگی کامل دارد.	بیانیه نخست
انقلاب اسلامی به مثابه نقطه عطف مهار مستکبران در خلیج فارس	انقلاب اسلامی، نقطه عطف این مقاومت‌ها در کوتاه کردن دست مستکبران از منطقه خلیج فارس بود.	پیام روز ملی خلیج فارس

سند / منبع	گزاره	کد
پیام روز ملی خلیج فارس	ملت ایران که دارای بیشترین ساحل خاکی خلیج فارس است، بیشترین جانفشانی‌ها را در راه استقلال خلیج فارس و مقابله با بیگانگان و متجاوزان داشته است.	نقش محوری ایران در استقلال خلیج فارس به خاطر بیشترین ساحل
پیام روز ملی خلیج فارس	از اخراج پرتغالی‌ها و آزادسازی تنگه هرمز، تا مبارزه علیه استعمار هلند و حماسه‌های مقاومت در مقابل استعمار انگلیس.	میراث تاریخی مقاومت در برابر استعمار در خلیج فارس
پیام روز ملی خلیج فارس	این سرمایه راهبردی، طمع شیاطین بسیاری را برانگیخته و سابقه تجاوزهای مکرر بیگانگان اروپایی و آمریکایی، ناامنی‌ها و تهدیدها برای کشورهای منطقه، گوشه‌ای از نقشه‌های مستکبران جهان علیه ساکنان خلیج فارس است.	سابقه تجاوز بیگانگان به خلیج فارس از دیرباز
پیام روز ملی خلیج فارس	یکی از نعمت‌های بی‌بدیل خداوند برای ملت‌های مسلمان منطقه ما خصوصاً مردم ایران اسلامی، موهبت «خلیج فارس» است.	خلیج فارس به مثابه موهبت الهی و هویتی

مأخذ: همان.

۸-۶. زیر مقوله روایت نظم نوین منطقه‌ای و جهانی پساجنگ

جمهوری اسلامی ایران همواره نظم منطقه‌ای و جهان را ناعادلانه، یک جانبه و در راستای منافع کشورهای غربی در نظر گرفته است. از این رو ماهیت سیاست خارجی کشور بعد از انقلاب اسلامی با رویکردی تجدیدنظر طلبانه همواره در صدد جایگزینی نظم مطلوب از روش‌های مختلف بوده است. اکنون که جنگی ناجوانمردانه بر کشور تحمیل شده، فرصت مناسب برای جایگزینی نظم مطلوب فراهم آمده است. بر همین منوال مجموعه‌ای از کدهای استخراج شده از پیام‌های مقام معظم رهبری حامل چنین معنا و مفهومی هستند که تحت عنوان «نظم نوین منطقه‌ای و جهانی پساجنگ» نام گذاری شده است. جزئیات زیر مقوله مورد اشاره در جدول ۱۲ قابل مشاهده است.

جدول ۱۲. زیر مقوله نظم نوین منطقه‌ای و جهانی پساجنگ (تعداد کد: ۴)

سند / منبع	گزاره	کد
پیام روز ملی خلیج فارس	این ظفر در سایه تدابیر و سیاست‌های مقاومت و راهبرد ایران قوی محقق شده و طلیعه نظم جدید منطقه و جهان خواهد بود.	پیوند ظفر نظامی با نظم نوین منطقه‌ای و جهانی
پیام حج / عید قربان	امت اسلامی و ملت‌های منطقه، ظرفیت‌ها و منافع مشترک زیادی دارند که نظم جدید و هندسه آینده منطقه و جهان را شکل خواهد داد.	شکل‌گیری نظم نوین منطقه‌ای بر پایه منافع مشترک اسلامی
پیام عید قربان / مجلس	توجه هوشمندانه و انقلابی به موقعیت تازه ایران در منطقه و جهان از الزامات نمایندگی است.	لزوم توجه راهبردی به موقعیت نوین ایران در منطقه و جهان
پیام روز ملی خلیج فارس	ملت‌های منطقه خلیج فارس در شصت روز گذشته صلابت و مجاهدت دلاور مردان نیروهای دریایی ارتش و سپاه را در نفی سلطه بیگانگان به چشم دیدند.	نمایش قدرت دریایی در برابر سلطه بیگانگان طی دوماه اخیر

مأخذ: همان.

۹-۶. زیر مقوله امنیت ملی داخلی و پیوند با اقتصاد مقاومتی

چنان که از عنوان گزارش مشخص است تمرکز این نوشتار بیشتر بر وضعیت موجود در تنگه هرمز و خلیج فارس است، اما پیش زمینه این موضوع بدون شک حفظ امنیت و ثبات داخلی است. به همین منظور کدهایی ناظر بر امنیت داخلی در گزاره‌های مرتبط با پیام‌های مقام معظم رهبری استخراج شد که از مجموع آنها شامل ۳ کد یک زیر مقوله مجزا با عنوان امنیت داخلی و پیوند با اقتصاد مقاومتی مطابق با جدول ۱۳ احصا شده است.

جدول ۱۳. زیرمقوله امنیت ملی داخلی و پیوند با اقتصاد مقاومتی (تعداد کد: ۳)

کد	گزاره	سند/منبع
افزایش ضریب امنیت داخلی با انتقام از قاتلان و ایجاد بازدارندگی در برابر ترور	بی‌شک ترور چنین شخصیتی نشان از میزان اهمیت او و بغض دشمنان اسلام نسبت به او دارد. اسلام‌ستیزان بدانند ریختن این خون‌ها به پای درخت تناور نظام اسلامی صرفاً آن را قوی‌تر می‌سازد و البته هر خونی، خون بهایی دارد که قاتلین جنایتکار شهیدان باید بزودی آن را بپردازند	پیام تسلیت شهادت دکتر علی لاریجانی
سلب امنیت از دشمنان داخلی و خارجی	جای خالی ایشان باید با تلاش مضاعف جبران شود و امنیت از دشمنان داخلی و خارجی سلب و به عموم هموطنان ارزانی گردد.	پیام تسلیت شهادت وزیر اطلاعات (خطیب)
اقتصاد مقاومتی در سایه امنیت ملی	با تمرکز بر شعار «اقتصاد مقاومتی در سایه وحدت ملی و امنیت ملی» در سال ۱۴۰۵.	پیام عید قربان / مجلس

مأخذ: همان.

۱۰-۶. زیرمقوله هشدار نسبت به جنگ ترکیبی و تکیه بر وحدت

ناظر به امنیت داخلی که در زیرمقوله بالا مورد بررسی قرار گرفت، جنگ ترکیبی بسیار اهمیت پیدا خواهد کرد. از این رو براساس ۶ کد زیر مقوله‌های با عنوان هشدار نسبت به جنگ ترکیبی و تکیه بر وحدت مطرح تعریف شده است. کدهای تشکیل دهنده این زیرمقوله عمدتاً ناظر بر احتیاط و هوشیاری نسبت به جنگ در عین توجه به وحدت داخلی است. جزئیات این زیرمقوله در جدول ۱۴ قابل مشاهده است.

جدول ۱۴. زیرمقوله هشدار نسبت به جنگ ترکیبی و تکیه بر وحدت (تعداد کد: ۶)

کد	گزاره	سند/منبع
عدم جنگ طلبی در عین عدم چشم‌پوشی از حقوق	ما طالب جنگ نبوده و نیستیم، ولی به هیچ وجه از حقوق حقه خود دست نمی‌کشیم و همه جبهه مقاومت را به طور یکپارچه در نظر داریم.	پیام نوروزی / عید فطر
عدم جنگ طلبی در عین عدم چشم‌پوشی از حقوق، حفظ حقوق و وحدت جبهه مقاومت	ما طالب جنگ نبوده و نیستیم، ولی به هیچ وجه از حقوق حقه خود دست نمی‌کشیم و همه جبهه مقاومت را به طور یکپارچه در نظر داریم.	چهل‌م شهادت رهبر شهید
هشدار نسبت به جنگ ترکیبی دشمن پس از شکست نظامی	دشمن پس از شکست در نبرد نظامی و خیابان، کید خود را در جنگ ترکیبی بر تآب آوری مردم و ایجاد خطای محاسباتی مسئولان متمرکز ساخته است.	پیام غدیر
هنر راهبردی و سیاست‌گذاری رهبر شهید	قدرت ابداع و ابتکار در ابعاد علمی و راهبردی و سیاست‌گذاری، از هنرهای رهبر شهید بود که در سیاست‌های کلی نظام منعکس است.	چهل‌م شهادت رهبر شهید
ایران قوی به مثابه شکر نعمت الهی	شکر عملی این نعمت، تلاش بی‌وقفه برای رسیدن به ایران قوی است.	چهل‌م شهادت رهبر شهید
وحدت ملی به مثابه مسیر ایران قوی‌تر	رویکرد دستیابی به «ایران هرچه قوی‌تر» از مسیر وحدت بین اقشار مختلف جامعه می‌گذرد.	چهل‌م شهادت رهبر شهید

مأخذ: همان.

پیش از ارائه جزئیات، در جدول ۱۵، ۱۰ «زیرمقوله» شناسایی شده به همراه تعداد کدهای اختصاص یافته به هر یک به صورت خلاصه ارائه شده است. این جدول، تصویری کلی از نتایج تحلیل محتوا را در اختیار قرار می‌دهد. ترتیب زیرمقوله‌ها براساس فراوانی کدهای منتسب به آنها تنظیم شده است. از این رو، تعداد بیشتر کدها نشان دهنده برجستگی و اهمیت نسبی هر زیرمقوله در مجموعه داده‌های پژوهش است. در نتیجه، چینش جدول بیانگر میزان توجه و تأکید بر هر یک از زیرمقوله‌ها در فرایند تحلیل است.

جدول ۱۵. زیر مقوله‌ها در یک نگاه

ردیف	تعداد کد	زیر مقوله
۱	۱۲	اقتدار و توسعه توانمندی نیروی دریایی
۲	۸	دیپلماسی تمایزی با همسایگان منطقه
۳	۶	راهبرد بازدارندگی و مدیریت عملیاتی تنگه هرمز
۴	۶	پاسخ تنبیهی به متجاوز: عملیات نظامی و غرامت خواهی
۵	۶	هشدار و مقابله با پایگاه‌های بیگانه در منطقه
۶	۶	خودانگاره ایران به عنوان قدرت هویتی در خلیج فارس
۷	۶	جنگ محاسبه شده و هشدار نسبت به جنگ ترکیبی و تکیه بر وحدت
۸	۴	مشروعیت زدایی گفتمانی از آمریکا و رژیم صهیونیستی
۹	۴	روایت نظم نوین منطقه‌ای و جهانی پساجنگ
۱۰	۳	امنیت ملی داخلی و پیوند با اقتصاد مقاومتی

مأخذ: همان.

۷. مقوله‌سازی^۱ (راهبردهای برآمده از بیانات مقام معظم رهبری)

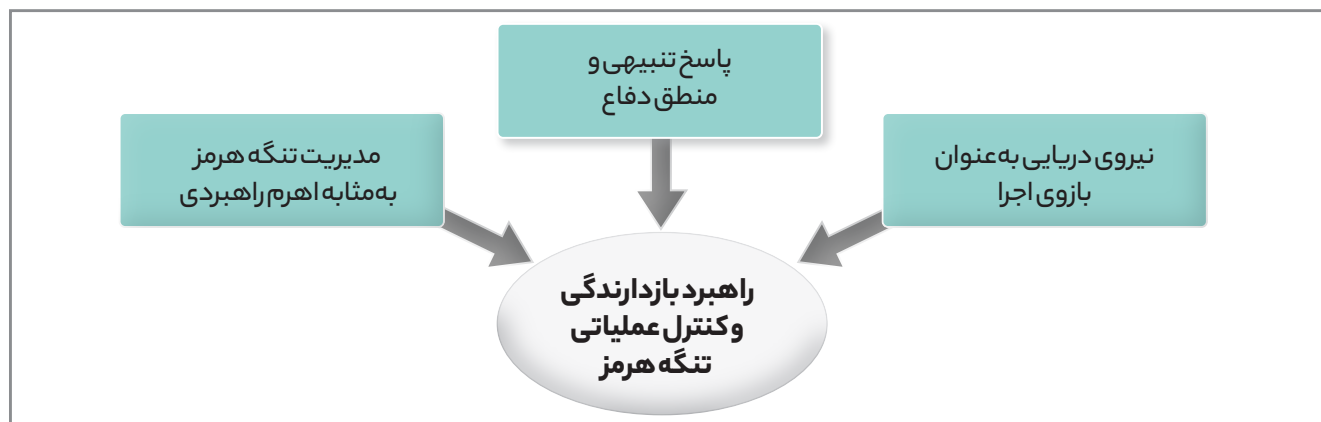

در فرایند مقوله‌سازی، ۱۰ زیر مقوله مر حله قبل بر اساس سطح انتزاعی بالاتر در قالب ۴ مقوله اصلی تجمیع شدند. معیار تجمیع، اشتراک در کارکرد راهبردی زیر مقوله‌ها می‌باشد. این ۴ مقوله، به عنوان ستون فقرات بخش «یافته‌ها» و مبنای مستقیم بخش «توصیه‌های سیاستی» عمل می‌کند. هر مقوله علاوه بر شرح محتوایی، حاوی یک بند «معنای سیاستی» است که کاربرد آن را برای تدوین توصیه‌های اجرایی مشخص می‌سازد. به عبارت دیگر زیر مقوله‌ها ذیل ۴ مقوله اصلی با عنوان «راهبرد بازدارندگی و مدیریت تنگه هرمز»، «دیپلماسی همسایگی و منطقه‌ای»، «مشروعیت زدایی از حضور آمریکا» و «روایت نظم نوین منطقه‌ای» جای گذاری شده‌اند که مستقیماً چارچوب راهبردی گزارش سیاستی را شکل می‌دهند. به عبارت دیگر مقوله‌ها به دنبال پاسخ به سؤال‌های مبتنی بر استفهام «چه چیزی؟» هستند. بنابراین مقوله‌هایی که از محتوای پیام‌های رهبری استخراج شده‌اند به این پرسش پاسخ می‌دهد که جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و تنگه هرمز به دنبال چه چیزی است؟ در پاسخ به این پرسش چهار مقوله مذکور با ترکیب زیر مقوله‌های ده گانه احصاء شده است.

۷-۱. بازدارندگی و کنترل عملیاتی تنگه هرمز

مقوله اول، هسته مرکزی گفتمان راهبردی رهبری جدید را در بر می‌گیرد و از تجمیع سه زیر مقوله به دست آمده است: «راهبرد بازدارندگی و مدیریت عملیاتی تنگه هرمز»، «پاسخ تنبیهی به متجاوز از طریق عملیات نظامی و غرامت خواهی» و «اقتدار و توسعه توانمندی نیروی دریایی». این سه «زیر مقوله» در کنار هم، تصویری از یک راهبرد سه ضلعی می‌سازند که در آن، آبراه راهبردی به عنوان اهرم فشار، پاسخ نظامی به عنوان ابزار اجرا و نیروی دریایی به عنوان بازوی تحقق، به هم پیوند می‌خورند. در ادامه هر یک از زیر مقوله‌های سه گانه تشریح خواهد شد.

شکل ۱. مقوله بازدارندگی و کنترل عملیاتی تنگه هرمز

مأخذ: همان.

۱-۷. تنگه هرمز به مثابه اهرم راهبردی

نقطه ثقل این مقوله، بازگشت مکرر به مضمون «مدیریت تنگه هرمز» در طول پیام‌های مختلف مقام معظم رهبری است. از بیانیه نخست که تأکید می‌کنند: «همچنان از اهرم مسدود کردن تنگه هرمز باید استفاده شود»، تا پیام نوروزی ۱۴۰۵ که بالحن قاطع‌تری اعلام می‌کنند: «حتماً مدیریت تنگه هرمز را به مرحله جدیدی وارد خواهیم نمود» و سپس تکرار همین عبارت تقریباً بدون تغییر در چهلمین روز شهادت رهبر شهید، الگویی از تهدید تکرار شونده، اما کم تفصیل شکل می‌گیرد. این تکرار بدون افزوده شدن جزئیات اجرایی، نشان می‌دهد **تنگه هرمز در این گفتمان تغییرناپذیر** و در انعطاف‌پذیرترین حالت نقش یک برگ چانه‌زنی راهبردی را بازی می‌کند. البته در پیام روز ملی خلیج فارس است که این مضمون با افزودن عبارت «قواعد حقوقی و اعمال مدیریت جدید» عمق بیشتری می‌یابد و برای نخستین بار بعد حقوقی موضوع (نه صرفاً نظامی) صریحاً مطرح می‌شود؛ مسئولان امر برای عملیاتی‌سازی این راهبرد ملزم به تدوین سازوکارهای اجرایی هستند.

۲-۷. پاسخ تنبیهی و منطق دفاع

زیرمقوله دوم، لایه اجرایی محدودتر و مشخص‌تری از راهبرد را نشان می‌دهد. مقام معظم رهبری بارها میان دو گزاره‌ای حرکت می‌کنند که در عمل مکمل یکدیگرند: از یک سو تأکید بر اینکه «ما طالب جنگ نبوده و نیستیم» و از سوی دیگر هشدار قاطع که «به هیچ وجه از حقوق حقه خود دست نمی‌کشیم». این تعادل محاسبه شده در گزاره‌های مربوط به حمله به پایگاه‌های نظامی بیگانگان «بدون تعرض به آن کشورها، صرفاً همان پایگاه‌ها را مورد حمله قرار داده‌ایم» و در تهدید مکرر به دریافت غرامت از متجاوزین «حتماً غرامت و صدمات و خون‌بهای شهیدان را طلب خواهیم کرد» تکرار می‌شود. آنچه این زیرمقوله را از صرف بیانیه‌های سیاسی متمایز می‌کند، تلاش برای **چارچوب‌بندی حقوقی-اخلاقی پاسخ نظامی** است.

۳-۱-۷. نیروی دریایی به عنوان بازوی اجرا

پرتکرارترین «زیرمقوله» در این «مقوله»، با دوازده کد از شصت و یک کد کل تحلیل، به اقتدار و تقویت نیروی دریایی اختصاص دارد (جدول ۱۳). این تراکم بالا به تنهایی گویاست: رهبری جدید نظام، در روایت اقتدار نظامی و دریایی، بیانات بسیار مشخص و پرشمار دارد. از تجلیل شهادت دریابان علیرضا تنگسیری، فرمانده شجاع نیروی دریایی سپاه، با عبارت «حافظ استقلال و مرزهای آبی ایران خصوصاً خلیج فارس»، تا پیام روز ارتش که «نیروی دریایی دلاور و آماده است تا تلخی شکست‌های جدیدی را به کام دشمنان بچشاند»، این زیرمقوله تصویری از دو نهاد سپاه و ارتش می‌سازد که هرچند در گفتمان رهبری کاملاً همسو معرفی می‌شوند. تکرار عبارت «ایران قوی‌تر» در کنار این گزاره‌ها نشان می‌دهد تقویت نظامی نه هدف فی‌نفسه، بلکه **ابزار تحقق یک آرمان بزرگ‌تر-قدرت منطقه‌ای پایدار**- قلمداد می‌شود. براینده زیرمقوله یاد شده نشان می‌دهد که در بیانات رهبر انقلاب، چارچوب و جهت‌گیری کلان اعمال قدرت، به‌ویژه در حوزه اقتدار نظامی و

پاسخ تنبیهی، با صراحت و انسجام قابل توجهی تبیین شده است؛ اما در خصوص نحوه تحقق عملی برخی راهبردها، از جمله مدیریت تنگه هرمز، جزئیات اجرایی به صورت محدود و انعطاف پذیر مطرح شده است. این شیوه بیان را می توان، از یک سو، در چارچوب **حفظ ابهام استراتژیک**^۱ و افزایش آزادی عمل در برابر طرف های خارجی تفسیر کرد و از سوی دیگر، آن را نشان دهنده ضرورت تدوین سازوکارهای اجرایی دقیق برای تحقق این رهنمودها دانست. از این رو، مسئله اصلی نه فقدان راهبرد، بلکه ضرورت تبدیل رهنمودهای کلان به برنامه های سیاستی منسجم، عملیاتی و قابل اجراست.

۲-۷. دیپلماسی افتراقی با همسایگان و مقابله با حضور بیگانه

مقوله دوم با عنوان «دیپلماسی افتراقی و مقابله با حضور بیگانه» از تجمیع دو زیرمقوله با عنوان «دیپلماسی تمایزی با همسایگان منطقه» و «هشدار و مقابله با پایگاه های بیگانه در منطقه» به دست آمده است. این دو زیرمقوله در کنار هم، الگویی از رفتار ایران با کشورهای حاشیه خلیج فارس ترسیم می کند که در آن، همسایگی جغرافیایی نه یک واقعیت خنثی، بلکه **میدانی برای رقابت میان دو روایت** -دوستی راهبردی در برابر وابستگی به بیگانه -تبدیل می شود. نقطه آغاز این مقوله، در بیانیه نخست شکل می گیرد: «ما با پانزده کشور همسایگی خاکی یا آبی داریم و همیشه مایل به ارتباط گرم و سازنده با همه آنان بوده ایم و هستیم». این گزاره اگرچه مبتنی بر دوستی و فراگیر است، اما در ادامه همان پیام، بلافاصله با یک شرط ضمنی همراه می شود: «این کشورها باید تکلیف خود را با متجاوزین به وطن عزیزمان... معلوم کنند». این توالی از بیان دوستی به الزام تعیین تکلیف در مورد همکاری با متجاوزان به ایران، ساختار بنیادین این مقوله را نشان می دهد؛ **همسایگی در این گفتمان، حقی بدون تکلیف نیست**، بلکه مشروط به موضع گیری صریح در برابر «متجاوز» (خوانش ضمنی از آمریکا و رژیم صهیونیستی) است. این الگو در پیام نوروزی ۱۴۰۵ تکرار و تعمیق می شود، آنجا که رهبری مستقیماً همسایگان جنوبی را خطاب قرار می دهد: «شما در حال دیدن یک معجزه هستید؛ درست ببینید و درست درک کنید و در جای درست بایستید». لحن این گزاره از یک دعوت دیپلماتیک معمول فاصله می گیرد و به هشدار نزدیک می شود؛ همسایگان جنوبی (عمان، امارات، عربستان، قطر، بحرین و کویت) نه تنها شاهد، بلکه بازیگرانی تصور می شوند که باید «جای درست» خود را در آرایش قدرت جدید منطقه انتخاب کنند.

شکل ۲. مقوله دیپلماسی افتراقی و مقابله با حضور بیگانگان

مأخذ: همان.

۱-۲-۷. تفکیک در جه بندی شده همسایگان

این تفکیک بر مبنای معیارهایی صورت می گیرد که به صراحت بیان شده اند: «عناصر معنوی... در صدر همه اشتراک در تدین به دین مبین اسلام... قومیت مشترک یا همزبانی یا منافع راهبردی مشترک به خصوص در مقابل جبهه استکبار». به عبارت دیگر، **سلسله مراتب نزدیکی دیپلماتیک در این گفتمان بر پایه سه معیار ترکیبی -مذهبی، هویتی -زبانی و راهبردی /ضد -استکباری - بنا شده است و نه صرفاً بر مبنای مجاورت جغرافیایی.**

1. Strategic Ambiguity

شایان ذکر است که در همین راستا، حملات موسوم به «پرچم دروغین» در ترکیه و عمان که رهبری صریحاً مسئولیت آن را از نیروهای ایران رد می‌کند. به‌عنوان توطئه دشمن برای «ایجاد تفرقه بین جمهوری اسلامی و همسایگانش» تفسیر می‌شود؛ این چارچوب‌سازی، همسایگان را از موضع بازیگران مستقل به موضع اهداف بالقوه دستکاری دشمن سوق می‌دهد و به‌طور ضمنی دوستی با ایران را «طبیعی» و هرگونه فاصله‌گیری را نتیجه توطئه بیرونی معرفی می‌کند.

۲-۲-۷. هشدار نسبت به حضور نظامی بیگانگان

زیرمقوله دوم، بار استدلالی این مقوله را بر دوش می‌کشد: اثبات ناکارآمدی و خطرناک بودن حضور پایگاه‌های آمریکایی برای همان کشورهایی که آنها را میزبانی می‌کنند. توالی گزاره‌ها در این محور، یک زنجیره استدلالی منسجم می‌سازد:

نخست، هشدار پیشینی («دشمن از سال‌ها قبل به تدریج پایگاه‌هایی... احداث کرده تا تسلط خود بر منطقه را تأمین نماید»)، سپس، دعوت مستقیم به اقدام («توصیه می‌کنم هرچه زودتر آن پایگاه‌ها را تعطیل کنند») و در نهایت، در پیام روز ملی خلیج فارس، ادعای اثبات عینی این هشدار پیشین از طریق رویدادهای اخیر: «برای حاکمان کشورها نیز ثابت شد که حضور بیگانگان آمریکایی... مهم‌ترین عامل ناامنی در منطقه است» و «پایگاه‌های پوشالی آمریکا تاب و توان تأمین امنیت خود را ندارد، چه رسد به اینکه امیدی به تأمین امنیت وابستگان... باشد». این توالی زمانی - از هشدار به دعوت به اثبات - کارکرد روایی مهمی دارد: رهبر انقلاب با ارجاع به تحولات جنگ اخیر، بر این نکته تأکید می‌کند که مواضع پیشین ایشان صرفاً جنبه اعلامی نداشته، بلکه مبتنی بر پیش‌بینی دقیق روندها بوده است؛ به گونه‌ای که رخدادهای بعدی، صحت این ارزیابی و پیش‌بینی را تأیید کرده‌اند. این ساختار روایی در نهایت به چشم‌اندازی ختم می‌شود که خود را اجتناب‌ناپذیر می‌نماید: «آینده درخشان منطقه خلیج فارس، آینده‌ای بدون آمریکا... خواهد بود» و «ملت‌ها و سرزمین‌های منطقه، دیگر سپر پایگاه‌های آمریکایی نخواهند بود».

ترکیب این دو زیرمقوله، یک راهبرد دیپلماتیک دوسطحی را نمایان می‌سازد که هم‌زمان در سطح رسمی - دوجانبه (خطاب به دولت‌ها) و در سطح غیررسمی - گفتمانی (خطاب به افکار عمومی و ملت‌های منطقه) عمل می‌کند. در سطح نخست، ایران به‌صراحت از تهدید مستقیم پرهیز کرده و لحن دوستانه را حفظ می‌کند («بدون تعرض به آن کشورها»)، اما در سطح دوم، از طریق پیش‌بینی فروپاشی حتمی نظم موجود و مهیاسازی روایت «آینده بدون آمریکا»، عملاً کشورهای میزبان پایگاه‌های آمریکایی را در برابر یک انتخاب راهبردی بلندمدت قرار می‌دهد: هم‌سویی زود هنگام با روند «اجتناب‌ناپذیر» یا انزوای تدریجی. نکته مهم برای گزارش سیاستی این است که این مقوله، برخلاف مقوله نخست (که در سطح اجرا مبهم بود)، از نظر روایی و استدلالی منسجم و کامل است؛ اما در سطح ابزار عملیاتی - یعنی اینکه دقیقاً ایران چگونه و از چه مسیر (اقتصادی، امنیتی، دیپلماتیک) قصد دارد این «انتخاب» را برای همسایگان به یک هزینه واقعی تبدیل کند.

۳-۷. مشروعیت‌زدایی از نظم سلطه آمریکایی و طراحی نظم نوین منطقه‌ای

مقوله سوم از تجمیع سه زیرمقوله «مشروعیت‌زدایی گفتمانی از آمریکا و رژیم صهیونیستی»، «خودانگاره ایران به‌عنوان قدرت هویتی در خلیج فارس» و «روایت نظم نوین منطقه‌ای و جهانی پساجنگ» شکل گرفته است. برخلاف دو مقوله پیشین که عمدتاً حول ابزار و اقدام (نظامی، دیپلماتیک) می‌چرخیدند، این مقوله در سطح گفتمانی و توجیهی عمل می‌کند؛ کارکرد آن، فراهم کردن پوشش معنایی و اخلاقی برای اقدامات راهبردی دو مقوله فوق‌الذکر است.

شکل ۳. مشروعیت‌زدایی از نظم سلطه آمریکایی و روایت نظم نوین منطقه‌ای

مأخذ: همان.

۱-۳-۷. بی اعتبارسازی حریف به جای صرفاً شکست دادن او

زیرمقوله نخست نشان می‌دهد رهبری در برابر آمریکا و رژیم صهیونیستی، به دنبال چیزی فراتر از پیروزی نظامی موقت هستند؛ هدف، فروریزی کامل مشروعیت و اعتبار این دو بازیگر در ذهن مخاطب منطقه‌ای و جهانی است. این هدف در سه لایه زمانی پیگیری می‌شود. **لایه نخست**، افشاگری رفتار حریف در حین رویداد - «دشمن صهیونی با کمک خاص آمریکا و در بین مذاکرات، با تهاجمی ناجوانمردانه» حمله کرد - که مذاکره را به ابزار فریب و حمله را به خیانت اخلاقی (نه صرفاً عملیات نظامی) تبدیل می‌کند. **لایه دوم**، اعلام شکست به عنوان واقعیت تحقق یافته و نه صرفاً ادعا: «با گذشت دو ماه از بزرگ‌ترین لشکرکشی و تجاوز زورگویان دنیا در منطقه و شکست مفتضحانه آمریکا، فصل نوین خلیج فارس... در حال رقم خوردن است».

لایه سوم، پیش‌بینی افول ساختاری و غیرقابل بازگشت حریف در بلندمدت: «رژیم متزلزل صهیونی و غده‌ی سرطانی اسرائیل به مراحل پایانی عمر منحوس خود نزدیک شده است» و در پیام غدیر، این افول به یک نبرد هویتی - جغرافیایی بزرگ‌تر متصل می‌شود: «نظام سلطه که پادگانی به نام اسرائیل ساخته، وجود یک ایران قوی و مستقل در مرز شرقی جغرافیای دروغین اسرائیل بزرگ... را نمی‌پذیرد». استفاده از واژه «جغرافیای دروغین» به جای صرفاً «رژیم متخاصم» نشان می‌دهد این مشروعیت‌زدایی حتی به سطح انکار مبنای هستی‌شناختی موجودیت حریف کشیده می‌شود، نه فقط انکار رفتار او.

۲-۳-۷. بر ساخت هویت غیرسلطه‌جو از طریق حافظه تاریخی

دومین و پرتراکم‌ترین زیرمقوله این مقوله، پروژه‌ای هویتی است که ایران را نه یک قدرت منطقه‌ای معمولی، بلکه وارث تاریخی و طبیعی مقاومت در برابر استعمار در خلیج فارس معرفی می‌کند. این بر ساخت با یک مبنای الهیاتی - هویتی آغاز می‌شود: «یکی از نعمت‌های بی‌بدیل خداوند متعال برای ملت‌های مسلمان منطقه ما خصوصاً مردم شریف ایران اسلامی، موهبت «خلیج فارس» است»؛ خلیج فارس در این چارچوب، از یک منبع اقتصادی - ژئوپلیتیک صرف، به بخشی از هویت دینی - ملی ایران ارتقا می‌یابد. سپس این هویت با یک روایت تاریخی مستند تقویت می‌شود که نقش ایران را در برابر قدرت‌های استعماری متوالی برجسته می‌کند: «از اخراج پرتغالی‌ها و آزادسازی تنگه هرمز... تا مبارزه علیه استعمار هلند و نیز حماسه‌های مقاومت در مقابل استعمار انگلیس». این توالی تاریخی - پرتغال، هلند، انگلیس و در نهایت آمریکا - ایران را در یک زنجیره پیوسته مقاومت ضد استعماری قرار می‌دهد که مقابله فعلی صرفاً آخرین حلقه آن است، نه یک واکنش تازه یا استثنایی. مبنای مادی این ادعای هویتی نیز مشخص است: «ملت ایران که دارای بیشترین ساحل خاکی خلیج فارس است، بیشترین جانفشانی‌ها را در راه استقلال خلیج فارس... داشته است»؛ برتری جغرافیایی (بیشترین ساحل) به برتری اخلاقی - تاریخی (بیشترین فداکاری) ترجمه می‌شود. نکته

کلیدی در این محور آن است که این برساخت هویتی، هم‌زمان با نفی صریح انگیزه سلطه‌گری همراه می‌شود: «نظام جمهوری اسلامی بدون اینکه بخواهد سلطه و استعماری را در منطقه راه بیندازد، برای اتحاد و رابطه متقابل گرم... آمادگی کامل دارد». این ترکیب متناقض نما-قدرت برتر تاریخی و اخلاقی از یک سو، انکار قاطع سلطه‌طلبی از سوی دیگر- دقیقاً کارکرد این زیرمقوله را نشان می‌دهد: ایران باید به اندازه‌ای قدرتمند به نظر برسد که بتواند نظم منطقه‌ای را شکل دهد.

۳-۳-۷. از پیروزی موضعی به نظم منطقه‌ای و جهانی

سومین زیرمقوله، گام نهایی و مقیاس‌بندی شده‌ترین بخش این مقوله است که شامل تعمیم پیروزی نظامی موضعی (در سطح خلیج فارس) به یک تغییر نظم در سطح منطقه و حتی جهان است. این تعمیم به تدریج و در طبقات پیوسته صورت می‌گیرد. نخست، در سطح مشاهده میدانی مستقیم: «ملت‌های منطقه خلیج فارس در شصت روز گذشته صلابت و مجاهدت دلاورمردان نیروهای دریایی ارتش و سپاه را در نفی سلطه بیگانگان به چشم دیدند»-شاهدی عینی و زمان‌مند. سپس، این شاهد به یک قاعده کلی‌تر تعمیم می‌یابد: «این ظفر در سایه تدابیر و سیاست‌های مقاومت و راهبرد ایران قوی محقق شده است، طلبیه نظم جدید منطقه و جهان خواهد بود»-در اینجا کلمه «طلبیه» (پیش‌درآمد) نشان می‌دهد معظم‌له این پیروزی را نه پایان، بلکه آغاز یک روند بزرگ‌تر می‌بینند. در پیام حج، این روند حتی از مرزهای ایران و خلیج فارس عبور می‌کند و به سطح امت اسلامی می‌رسد: «امت اسلامی و ملت‌های منطقه، ظرفیت‌ها و منافع مشترک زیادی دارند که نظم جدید و هندسه آینده منطقه و جهان را شکل خواهد داد» و در نهایت، این نظم نوین حتی به یک الزام نهادی داخلی ترجمه می‌شود، آنجاکه در پیام به مجلس شورای اسلامی، نمایندگان به «توجه هوشمندانه و انقلابی به موقعیت تازه ایران در منطقه و جهان» دعوت می‌شوند-یعنی این روایت نظم نوین، دیگر صرفاً یک ادعای تبلیغاتی خارجی نیست، بلکه انتظار می‌رود در سیاست‌گذاری داخلی نیز نهادینه شود. این مقوله، در مقایسه با دو مقوله پیشین، از نظر انسجام درونی و پیوستگی روایی در بالاترین سطح قرار دارد. زیرا کارکرد آن نه اجرای یک اقدام مشخص، بلکه تولید یک چارچوب معنایی خودتکمیل‌کننده^۱ است که هر رویداد جدید-از حمله دشمن تا پاسخ ایران تا واکنش همسایگان-را به عنوان تأییدی بر روایت از پیش موجود بازخوانی می‌کند. اهمیت این مقوله نشان می‌دهد اقدامات عملیاتی مقوله یک (بازدارندگی در تنگه هرمز) و مقوله دو (دیپلماسی افتراقی) در خلأ صورت نمی‌گیرند، بلکه همواره از پیش در این چارچوب هویتی-تاریخی توجیه و بازتفسیر می‌شوند. هر چند طرح مفهوم «نظم نوین جهانی» در بیانات رهبر انقلاب بر پایه تحولات و دستاوردهای حاصل از تحولات اخیر در منطقه خلیج فارس استوار است، تحقق کامل این چشم‌انداز مستلزم تداوم اقدامات راهبردی و عملیاتی در سطوح مختلف سیاست‌گذاری و اجراست. از این رو، حرکت تدریجی از سطح تبیین گفتمانی به مرحله اجرای سیاست‌های منسجم و هدفمند، ضرورتی اساسی برای تحقق منویات ایشان و دستیابی به اهداف ترسیم‌شده به شمار می‌رود. بر همین مبنا، توصیه‌های سیاستی این گزارش بر طراحی و اجرای برنامه‌های عملیاتی مبتنی بر بیانات رهبر انقلاب متمرکز است تا زمینه تحقق تدریجی این راهبردها و تقویت اثربخشی آنها در عرصه عمل فراهم شود.

۴-۷. زیرساخت داخلی وحدت ملی، امنیت داخلی و جنگ محاسبه شده

مقوله چهارم و پایانی این تحلیل، از تجمیع دوزیرمقوله «امنیت ملی داخلی و پیوند آن با اقتصاد مقاومتی» و «احتیاط نسبت به جنگ ترکیبی و تکیه بر وحدت» شکل گرفته است. برخلاف سه مقوله پیشین که همگی معطوف به میدان بیرونی (تنگه هرمز، همسایگان، آمریکا و رژیم صهیونیستی) بودند، این مقوله رو به درون دارد؛ کارکرد آن، تبیین پیش‌شرط‌های داخلی‌ای است که بدون تحقق آنها، سه راهبرد بیرونی دیگر فاقد پایه پایدار خواهند بود. به بیان دیگر، اگر مقوله‌های یک تا سه پاسخ به پرسش «ایران با دشمن و همسایه چه می‌کند؟» باشند، این مقوله پاسخ به پرسش «ایران چگونه خود را برای این کنشگری آماده و مقاوم نگه می‌دارد؟» است.

شکل ۴. زیرساخت داخلی و وحدت ملی، امنیت داخلی و جنگ محاسبه شده

مأخذ: همان.

۴-۷. امنیت داخلی به مثابه بستر نامرئی، اما ضروری

نقطه آغاز این مقوله، دو پیام تسلیت مجزاست که در واقع نقش زیرساختی مهمی ایفا می کنند. در پیام تسلیت شهادت دکتر علی لاریجانی، دبیر شورای عالی امنیت ملی، تأکید بر اینکه ایشان «دارای تجاربی متنوع در عرصه های گوناگون سیاسی، نظامی، امنیتی، فرهنگی و مدیریتی بودند»، صرفاً یک بزرگداشت شخصی نیست؛ به همین ترتیب در پیام تسلیت شهادت وزیر اطلاعات، عبارت «امنیت از دشمنان داخلی و خارجی سلب و به عموم هموطنان ارزانی گردد» نشان می دهد امنیت داخلی در این گفتمان، نه یک وضعیت خودکار، بلکه محصول تلاش مضاعف و مستمر یک دستگاه اطلاعاتی-امنیتی فعال تصور می شود که باید همزمان با دشمن بیرونی و آسیب پذیری های درونی مقابله کند. این دو گزاره در کنار هم، تصویر یک زیرساخت نهادی نسبتاً کم سخن، اما پیوسته را ترسیم می کنند که برخلاف بلندگویی روایت های نظامی و هویتی در مقوله های قبل، عمداً در پس زمینه و بالحن آرام تر مطرح می شود، ویژگی ای که با طبیعت کار امنیتی-اطلاعاتی (که اثربخشی آن در سایه است، نه در تبلیغ) هم خوانی دارد.

۴-۷. پیوند امنیت با اقتصاد مقاومتی

دومین گزاره این محور، حلقه اتصال میان امنیت داخلی و بستر اقتصادی کشور را آشکار می کند. شعار رسمی سال ۱۴۰۵- «اقتصاد مقاومتی در سایه وحدت ملی و امنیت ملی»- به صراحت این سه مفهوم را در یک ترکیب واحد قرار می دهد. این انتخاب واژگانی تصادفی نیست: قرار گرفتن «اقتصاد مقاومتی» به عنوان هدف اصلی و «وحدت ملی» و «امنیت ملی» به عنوان دو پیش شرط («در سایه» آن، نشان می دهد در نگاه مقام معظم رهبری، توانمندی اقتصادی کشور- که پس از سه دور درگیری نظامی-امنیتی آسیب دیده- بدون تضمین انسجام اجتماعی و امنیت داخلی قابل بازسازی نیست. این پیوند، حلقه ای است که مقوله چهارم را به مقوله اول متصل می کند: بازدارندگی دریایی و کنترل تنگه هرمز، هزینه های اقتصادی و امنیتی داخلی دارد که تنها با یک اقتصاد مقاوم و منسجم داخلی قابل تحمل و تأمین مالی است.

۴-۷. جنگ محاسبه شده

پرتکرارترین و از نظر تحلیلی پیچیده ترین بخش این مقوله، عبارت تقریباً یکسانی است که در دو پیام مجزا (پیام نوروز ۱۴۰۵ و چهلمین روز شهادت رهبر شهید) با کلماتی تقریباً بی تغییر تکرار می شود: «ما طالب جنگ نبوده و نیستیم، ولی به هیچ وجه از حقوق حقه خود دست نمی کشیم و همه جبهه مقاومت را به طور یکپارچه در نظر داریم». تصریح این جمله نشان می دهد این عبارت یک فرمول رسمی و از پیش تدوین شده است که به عنوان موضع ثابت راهبردی کشور در نظر گرفته شده. کارکرد این فرمول، ایجاد یک تعادل ظریف میان دو ضرورت متناقض است: از یک سو، اجتناب از برچسب «جنگ طلب» که هزینه های دیپلماتیک دارد و از سوی دیگر، حفظ اعتبار بازدارندگی که با هر گونه نشانه تسلیم یا انفعال («دست کشیدن از حقوق») تضعیف می شود. این تعادل، در واقع، نسخه داخلی-روانی همان تعادلی است که در مقوله یک (میان تهدید و پرهیز از تصادم مستقیم) و در مقوله دو (میان دوستی و شرط گذاری با همسایگان) دیده شد؛ اما این بار، مخاطب اصلی نه

دشمن یا همسایه، بلکه افکار عمومی داخلی و پایگاه اجتماعی نظام است که باید هم آرامش از طریق «ما طالب جنگ نیستیم» و هم آماده‌باش از طریق «دست نمی‌کشیم» را به‌طور هم‌زمان دریافت کند.

۴-۴-۷. هشدار جنگ ترکیبی، نقطه آسیب‌پذیری شناسایی شده

آخرین و از منظر سیاستی حساس‌ترین گزاره این مقوله، در پیام غدیر ظاهر می‌شود و برای نخستین بار، آسیب‌پذیری داخلی را به‌صراحت و بدون پوشش تبلیغاتی نام می‌برد: «دشمن پس از شکست در نبرد نظامی و خیابان، کید خود را در جنگ ترکیبی بر تاب‌آوری مردم و ایجاد خطای محاسباتی مسئولان متمرکز ساخته است». این گزاره از دو جهت قابل توجه است:

نخست، برخلاف بخش عمده گفتمان رهبری که آسیب‌پذیری را همواره به دشمن یا بیگانه نسبت می‌دهد، این گزاره صراحتاً دو نقطه حساس داخلی «تاب‌آوری مردم» و «خطای محاسباتی مسئولان» را به‌عنوان هدف بعدی حمله دشمن معرفی می‌کند؛ یعنی میدان جدید نبرد، نه دریا یا آسمان، بلکه ذهنیت اجتماعی و کیفیت تصمیم‌گیری نهادی است.

دوم، این گزاره به‌طور ضمنی، ضرورت وجود سازوکارهای داخلی مقاوم‌سازی را تأیید می‌کند؛ اما همانند الگویی که در مقوله یک دیده شد، این هشدار نیز در سطح عملیاتی نیازمند تدوین راهبرد توسط مسئولان امر است. در توصیه‌های سیاستی سعی شده است راهکارهای در این زمینه ارائه شود.

۵-۴-۷. وحدت ملی به‌عنوان توجیه گفتمانی تقویت قدرت

در نهایت، سه گزاره از پیام مقام معظم رهبری به مناسبت چهلمین روز شهادت رهبر شهید، برافراشتن پرچم ایران «نه فقط در جغرافیای خاکی کشورمان بلکه در عمق دل‌ها»، تجلیل از «هنر راهبردی و سیاستگذاری رهبر شهید» و تعریف «ایران قوی» به‌عنوان «شکر عملی» یک نعمت الهی در این مقوله نقش لایه گفتمانی زیرساخت داخلی را ایفا می‌کنند. این گزاره‌ها، تقویت قدرت ملی را از یک انتخاب سیاستی صرف، به یک تکلیف دینی-اخلاقی (شکرگزاری) و یک میراث شخصی (هنر رهبر شهید) ارتقا می‌دهند؛ این ارتقا، کارکرد روانی مهمی برای بسیج داخلی دارد، چراکه هزینه‌های تقویت نظامی و تاب‌آوری اقتصادی را نه به‌عنوان بار تحمیلی بلکه امتداد یک وظیفه معنوی جمعی بازتعریف می‌کند.

این مقوله، اگرچه از نظر حجم داده (تنها ۹ کد در برابر ۲۴ کد مقوله یک) کوچک‌ترین مقوله این تحلیل است، اما از نظر کارکرد راهبردی، نقش «شرط لازم» را برای سه مقوله دیگر بازی می‌کند. اشاره کمتر به این مقوله در گفتمان رهبری، خود یک یافته قابل توجه برای گزارش سیاستی است: در حالی که ابعاد بیرونی راهبرد (بازدارندگی دریایی، دیپلماسی همسایگی، مشروعیت‌زدایی گفتمانی) با جزئیات و تکرار فراوان بیان می‌شوند، بُعد داخلی -به‌ویژه سازوکار عملیاتی افزایش «تاب‌آوری مردم» و کاهش «خطای محاسباتی مسئولان» که خود رهبری آن را نقطه هدف بعدی دشمن معرفی کرده- هنوز به‌اندازه کافی در گفتمان رسمی صورت‌بندی نشده است.

جدول ۱۶. مقوله‌ها و زیرمقوله‌های متناظر با آنها

تعداد کد	زیرمقوله‌ها	مقوله‌های اصلی	جمع کدها
۱۲	اقتدار و توسعه توانمندی نیروی دریایی	مقوله ۱: راهبرد بازدارندگی و کنترل عملیاتی تنگه هرمز	۲۴
۶	پاسخ‌تنبیهی به متجاوز، عملیات نظامی و غرامت		
۶	مدیریت عملیاتی تنگه هرمز به مثابه اهرم راهبردی		
۸	دیپلماسی تمایزی با همسایگان منطقه	مقوله ۲: دیپلماسی افتراقی با همسایگان و مقابله با حضور بیگانه	۱۴
۶	هشدار و مقابله با پایگاه‌های بیگانه در منطقه		

تعداد کد	زیرمقوله‌ها	مقوله‌های اصلی	جمع کدها
۶	خودانگاره ایران به عنوان قدرت هویتی	مقوله ۳: مشروعیت‌زدایی از نظم سلطه آمریکایی و نظم نوین منطقه‌ای	۱۶
۴	نظم نوین منطقه‌ای و جهانی پساجنگ		
۴	مشروعیت‌زدایی از آمریکا و رژیم صهیونیستی		
۶	احتیاط نسبت به جنگ ترکیبی و تکیه بروح‌د	مقوله ۴: زیرساخت داخلی و وحدت ملی، امنیت داخلی و جنگ محاسبه شده	۷
۳	امنیت ملی داخلی و پیوند با اقتصاد مقاومتی		

مأخذ: همان.

۸. نتیجه‌گیری

این گزارش با بهره‌گیری از روش تحلیل محتوای کیفی و کدگذاری نظام‌مند ۲۳ پیام رسمی مقام معظم رهبری، به استخراج الگوی عملیاتی کنشگری جمهوری اسلامی ایران، با تمرکز بر تنگه هرمز و خلیج فارس، پرداخته است. یافته‌های حاصل از کدگذاری، بر پایه مضامین و الگوهای تکرار شونده در متن پیام‌ها، در قالب چهار مقوله اصلی سازمان یافته‌اند. بررسی این مقوله‌ها نشان می‌دهد که راهبردها (همان مقوله‌ها) در چارچوبی به هم پیوسته قرار دارند و ابعاد مختلفی از کنشگری جمهوری اسلامی ایران در خلیج فارس و تنگه هرمز را بازنمایی می‌کنند. این ابعاد شامل مؤلفه‌های مرتبط با بازدارندگی و کنترل عملیاتی، جایگاه منطقه‌ای و نظم مورد نظر جمهوری اسلامی ایران، ابعاد گفتمانی و ادراکی، و نیز مؤلفه‌های داخلی از جمله وحدت، انسجام و مدیریت شرایط بحرانی است. در این چارچوب، مفاهیمی همچون انتظارات، واقعیات و توانایی‌ها نیز در ارتباط با یکدیگر مطرح شده‌اند و واقعیت‌های میدانی جایگاه مهمی در صورت‌بندی این مفاهیم دارند. در مجموع، یافته‌های گزارش نشان می‌دهد که در گفتمان راهبردی مورد بررسی، تنگه هرمز صرفاً به عنوان یک گذرگاه دریایی تعریف نمی‌شود، بلکه در ارتباط با مجموعه‌ای از مفاهیم امنیتی، نظامی، منطقه‌ای و قدرت قرار می‌گیرد. در این چارچوب، توان اثرگذاری بر تحولات تنگه هرمز و خلیج فارس با موضوعاتی همچون بازدارندگی، امنیت ملی، موازنه قدرت و جایگاه منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران پیوند خورده است. بنابراین، جمع‌بندی حاصل از تحلیل پیام‌های مورد مطالعه بیانگر آن است که تنگه هرمز در این گفتمان، یکی از مؤلفه‌های مرتبط با منظومه قدرت و بازدارندگی جمهوری اسلامی ایران در محیط منطقه‌ای محسوب می‌شود و مؤلفه‌های نظامی، گفتمانی و داخلی در کنار یکدیگر، تصویری چندبعدی از الگوی عملیاتی مورد نظر را شکل می‌دهند. البته رویکرد کلان جمهوری اسلامی ایران بر این اصل اساسی ابتناء دارد که تثبیت نظم منطقه‌ای مورد نظر ایران از آنجایی که متضمن پایان حضور و دخالت نامشروع قدرت‌های بیگانه است، ملاً تأمین‌کننده منافع پایدار همه ملت‌های منطقه است. به طور کلی، الگوی استخراج شده از مجموعه پیام‌های مورد بررسی، بیانگر ارتباط متقابل میان ظرفیت‌های نظامی و عملیاتی، مؤلفه‌های منطقه‌ای و گفتمانی، و وضعیت انسجام و ظرفیت‌های داخلی است. از این منظر، نتایج تحلیل محتوای انجام شده تصویری از یک چارچوب چندبعدی ارائه می‌دهد که در آن تنگه هرمز به عنوان یکی از عناصر مهم در محاسبات امنیتی و قدرت جمهوری اسلامی ایران در منطقه، جایگاه برجسته‌ای دارد.

منبع و مأخذ

[۱] حضرت آیت‌الله العظمی سید مجتبی خامنه‌ای، محتوای پیام‌های حضرت آیت‌الله العظمی سیدمجتبی خامنه‌ای، ۱۴ مرداد ۱۴۰۵. [درون خطی].

Available: <https://farsi.khamenei.ir/index.html>.

عنوان: استخراج الگوی عملیاتی کنشگری ایران در چارچوب بیانات مقام معظم رهبری با تمرکز بر
تنگه هرمز و خلیج فارس

DOI: <https://doi.org/10.22034/mrc.report.21758>

Permanent Link:

Publisher: Islamic Parliament Research Center of Iran

گزیده سیاستی

در گفتمان راهبردی مقام معظم رهبری، تنگه هرمز از ارکان بازدارندگی و موازنه قدرت منطقه‌ای است. حفظ قابلیت کنترل در این پهنه آبی، ابزاری برای تأمین امنیت ملی، تقویت قدرت چانه‌زنی سیاسی، صیانت از منافع ایران و تثبیت نظم مطلوب منطقه‌ای محسوب می‌شود.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۲۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir